

Фото Ольги Жмудовської

Земля і мова — два крила української нації, без яких нам не піднятися з колін. 12 листопада під стінами Верховної Ради, як і по всій Україні, відбулися масові мітинги протесту проти спроби ухвалити антинародний закон зе-команди щодо продажу землі

Буковинський «Руській Бесіди» — 150!

Про «Прогвіту» як об'єднувачу структуру, стан душі та духовну інвестицію в майбутнє

Світлана МАСЛОВСЬКА, заступник голови Чернівецького ОО ВУТ «Прогвіта» ім. Тараса Шевченка

У Червоній залі ЧНУ ім. Ю. Федьковича 8 листопада відбувся Форум «Буковинський «Прогвіта» — 150».

2019 рік у Чернівецькій області проголошено Роком «Буковинської Прогвіти» — «Руської Бесіди» (згідно з Рішенням XXX сесії Чернівецької обласної ради VII скликання від 27.03.2019 р. № 55-30/19).

На форумі відбулося вручення обласної прогвітанської премії ім. Ю. Федьковича.

Серед присутніх були також представники Івано-Франківського, Тернопільського обласних об'єднань ВУТ «Прогвіта» ім. Т. Шевченка і члени «Прогвіти» з усіх чернівецьких районних об'єднань.

Підсумком засідання форуму стало рішення звернутися з листом до президента України Володимира Зеленського про надання ГО «Прогвіта» статусу національної.

Закінчення на стор. 4

— Слово формує все, — сказав, відкриваючи вечір, голова Товариства «Прогвіта» Павло МОВЧАН. — Воно має магічну силу. Не випадково давні греки в термін «логос» вкладали так багато змісту. Для мене мова і слово — явище космічне, бо воно від Господа. Слово обожнене і слово формує кожного і всіх нас як націю. Якби не було мови, чи вистояла б нація? Наше пісенне слово, яке має прямий стосунок і до найбільшого епосу Сходу — Махабхарати (це 100 тисяч двовіршів, які були записані з пам'яті на пальмових листках), зберігає і оберігає нашу ідентичність. Це підтверджує і той корпус з 10 тисяч пісень, що були ще за радянської доби видані окремим томом. Це ті перлини народної творчості, які визбиралися з пам'яті наших предків. Людина мала інформацію і зберігала її у своїй пам'яті, не передовіряючи тлінному паперу, як нині — аудіозаписувальній апаратурі.

Рідне слово, закарбоване в пам'яті, — наш оберіг. Воно не лише свідомість, а й підсвідомість. Може, тому ми вже двадцять п'ять років, фактично з часу здобуття незалежності, незмінно відзначаємо цей день. На превеликий жаль, у попередні роки влада Кучми (який підписав постанову про відзначення Дня української писемності та мови) не надавала цьому особливого значення: мовляв, а для чого це? Лише мої аргументи, зокрема, що 9 листопада — день преподобного Нестора Літописця, все-таки спрацювали. І це тоді, коли ще вічно вчорашні — комуністи — виходили 7 і 8 листопада з прапорами і транспарантами, відзначаючи Жовтневий переворот.

Уся ця російсько-комуністична фальш, яка замінила правдиве слово ложним і супроводжувала нас стільки років, шезла. Бо слово правди від Бога, слово фальшиве — від диявола. І ми поступово позбулися цієї дияволяди з нашої свідомості. Чому я на цьому наголошую? Тому що сьогодні ми ще не до кінця є розкутими. Ми не повернули собі позиції, які необхідно було за ці роки незалежності повернути. Лише торік під багаторічним тиском українства ми отримали Закон про мову. Хоча вже сьогодні бачимо

Велика сила рідного слова

У День української писемності та мови від Львова до Сіверськодоцецька, від Новгород-Сіверського до Одеси і, звичайно ж, у серці України урочисто і піднесено звучить українське слово. Насамперед на тих численних заходах, які вже понад чверть століття повсюдно організовує і проводить Всеукраїнське товариство «Прогвіта» ім. Тараса Шевченка. У столиці Центральне правління Товариства спільно з прогвітянами Київського міського об'єднання відзначили цей день в актовій залі Київської міської державної адміністрації.

прояви реваншизму. Агенти чужих впливів намагаються підмінити силу національного чинника наголосом то на лівизні, то на радикалізації, то на консервації, то на різних змінах тощо. Але ми чітко усвідомлюємо, що національне — найвизначальніше. У наших ворогів нічого не вийде! Не витіснять вони з нашої свідомості й підсвідомості наше, національне, як витіснили (тимчасово) нас фізично з Криму. Наш півострів, як і окуповані «руським міром» території Донецької і Луганської областей, буде порятовано, якщо вони наповняться українським змістом, тобто українським словом. Ні попередня, ні нинішня влада цього досі не зробили. Вони не можуть чи не хочуть зрозуміти, що національне є стрижнем, імунною системою нації і держави. І навіть якщо нас, українців, залишиться 25 млн, як рекомендує демографічний оптимум для України так званий Римський клуб, їм усе одно ніколи не вдасться зробити нас манкуртами і рабами. Ті, хто посилається за кожної нагоди, що вони здобули 73% голосів підтримки, забувають уроки недалекішої нашої історії — 1% рухівців, пасіонарних патріотів-українців виборили і збудували незалежну Україну.

Сьогодні, — продовжив тональність попереднього виступу академік НАПН України Георгій ФІЛІПЧУК, — як і повсякчас, маємо бути чесними передусім із собою. Особливо нині, коли ми воюємо. Особливо коли до нас прийшли незвані — не в двері, а через вікна залізли «брати». У нас п'ятий рік триває кровопролитна не громадянська, а російсько-українська війна. А ми далі блукаємо в цій совковій ти-

раді, що Україна є багатонаціональною державою. А ми різні, тому єдині. Це вже було. За всіма канонами і законами ООН ми мусимо передавати наступним поколінням, своїм дітям, онукам і правнукам, що Україна є державою національною!

1995 року, коли готувалася Конституція, ми, депутати-рухівці, виступили з ініціативою. Ми запропонували, щоб у преамбулі Основного Закону, в його першій частині було не просто означення, що це держава соціальна, демократична, правова. Ні — насамперед це держава є національна. І допоки у нас не буде у свідомості розуміння цієї надважливої для нас істини і справжньої правди, ми ще довго блукатимемо манівцями. І будемо безперервно втрачати і втрачати...

Українська мова сьогодні має стратегічне і геополітичне значення. Вона повинна зберегти, зміцнити і розвинути українську державу, яка має оберігати, зміцнювати і розвинути українське слово. Якщо цієї парадигми ми, українська інтелігенція, не зуміємо ствердити, об'єднатися і проявити політичну волю у ставленні до українського слова, то перебуватимемо у безперервних війнах.

Щойно я приїхав з великої конференції у Чернігові — так званого польсько-українського форуму. Тож наведу лише статистичні дані як яскравий приклад сучасної української політичної дійсності.

Було проведено соціологічне дослідження 667 учнів 7—11 класів. 96 % з них у першому пункті зазначили, що вони є українці. Але тільки 2 % (!) цих старшокласників спілюються рідною українською державною

мовою, 4,5 % — суржилом. І таким чином ми отримуємо те, що привело нас до трагедії. В Криму із 600 шкіл ми мали лише 0,2 % дітей, які вчилися українською державною мовою у своїй рідній державі. Замість будувати українські гімназії, розвивати українські університети, у Севастополі, де всього 300 тисяч населення, Київ створив 12 філіалів університетів Росії! У незалежній і суверенній Україні вони заявили, що за статусом Російської Федерації виховуватимуть молодь. Отже, з повагою до всіх нас, але не нашої влади, не ми визначали перспективу нашої української долі. Як сказав Дмитро Донцов, єдиний обнадійливий чинник у нашої української перспективи — українська молодь. Тому мусимо бути етично відповідальними за тих, кого виховуємо.

Невже ми не розуміли, що в університетах Луганщини лише 6 % послуговуються українською мовою? Невже ми не розуміли, що на Донеччині в університетах лише 11 % викладання різних дисциплін, і гуманітарних включно, велося українською державною мовою? І коли сьогодні ми втратили оце розуміння значущості українського слова, ми втратили частину свого суверенітету. Переконали: ми повернемо наші землі лише тоді, коли повернемо національну свідомість наших дітей. Бувало, народи втрачали держави, втрачали конституцію, армію, землі — і повертали їх. Але лише за умови, якщо вони зберігали свою національну душу. А в основі нашої української душі лежить рідна українська мова. Нація оберігається і твориться у двох вимірах: рідної мови і рідної землі. І якщо людина дихає землею рідною і рідною мовою, то відбувається цвітіння, відбувається прозоріння. І тоді ніякий зайда не прийде сюди. Тоді ми будемо непереможні. Ми будемо вічні. І тоді слава Україні на бере справжнього і переможного чину.

Власн. інф.

Свято в Музеї книги та друкарства

9 листопада в Музеї книги і друкарства відбувся II поетичний турнір імені Нестора Літописця. Також до Дня української писемності та мови тут відбулися “Відкриті літературні читання на підтримку рідної мови”. Творчі ініціативи Музею за організаційної підтримки Директорату державної мовної політики продовжили майстер-класи (“Скрипторії”, “Лаврська друкарня”, “Мармуровання”, “Музейна папірня”...). Згодом відбулося відкриття виставки та презентація мистецького проекту неконфліктного мовоствердження МоваАрт. Круглий стіл “Імплементация Закону України “Про функціонування української мови як державної” в Музеї книги і друкарства України виявив усю гостроту мовної проблематики з приходом нової влади. Гармонізувало атмосферу в залі оголошення переможців II поетичного турніру імені Нестора Літописця. Ними стали: Ігор Астапенко, Ія Кива.

А завершив святкування на території Києво-Печерської лаври святковий концерт за участю провідних артистів, письменників та музикантів: Яреми Шевчука (ліра, старосвітська бандура), IWANNA — Тобі Здалося, народної артистки України Ірини Шинкарук, гурту “Шпильасті кобзарі” та народного артиста України, лідера гурту “Мандри” Сергія Фоменка “Фоми”.

Георгій ЛУК’ЯНЧУК
Фото автора

Україна — держава українців і існує в інтересах українців. Інакше не було б підстав для її існування. Протягом століть кров’ю виборювали українці її, свою державу, ради того, щоб, за висловом Івана Франка, не бути в сусідів “гноєм, тяглом у поїздах їх бистроїзних”.

Мету української державності було визначено в “Декларації про державний суверенітет України”, прийнятій Верховною Радою України РСР ще 16 липня 1990 р., де вказувалося: “Українська РСР забезпечує національно-культурне відродження українського народу, його історичної свідомості і традицій, національно-етнографічних особливостей, функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя”.

Суверенітет, тобто незалежність, українцям потрібний для національно-культурного відродження. Відродження — це відновлення знищеного. В колонії, що мала назву Українська РСР, зусиллями метрополії було здеформовано національну культуру, оголошено поза законом історичну свідомість і традиції українців, на задвірки відсунуто українську

Переможець II конкурсу читаної поезії
Ігор Астапенко

Держава, мова і культура

До Дня української писемності та мови в Музеї книги та друкарства за участю Директорату державної мовної політики Міністерства культури відбувся круглий стіл “Імплементация Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної”.

Подаємо виступ Івана Ющука, професора, заслуженого діяча науки і техніки України.

мову в освіті, науці й державному управлінні. Це все треба відновлювати.

У 1991 році було проголошено незалежність України, 1996 року прийнято Конституцію України. У статті 10 Конституції записано: “Державною мовою в Україні є українська мова”. Але це тільки декларація: будь-які заяви залишаються мертвими, якщо вони не підкріплені діями.

Тому в Конституції в другій частині статті 10 передбачено реалізацію цього положення: “Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України”. Довгий час певні політичні кола в керівництві державою ігнорували цю конституційну вимогу або ще гірше: всіляко — законодавчо і на

практиці — обмежували вживання державної мови. І на решті 25 квітня 2019 року, на 28-му році Незалежності, через 23 роки після прийняття Конституції України, Верховна Рада України прийняла докладно розроблений з участю громадськості Закон на виконання другої частини статті 10 “Про забезпечення функціонування української мови як державної”.

Відновлення повноцінного функціонування української мови в Україні — це відновлення історичної справедливості щодо української нації, визнання українського

“Мовні аксакали” на Дні української писемності та мови в Музеї книги і друкарства

народу як повноцінного учасника світового цивілізаційного процесу, визнання за ним права на самостійний всебічний розвиток, це розрив українців з колоніальним минулим.

Україна — держава українців і повинна діяти в інтересах українців. Тим часом деякі представники національних меншин і зденационалізованих українців, як це вже й було, саботуватимуть його. Національні меншини в Україні, крім корінних народів, — це не давні чи давніші іммігранти. Про них у Гаазьких рекомендаціях щодо прав національних меншин на освіту (1996 рік) сказано: “Особи, які належать до національних меншин, зобов’язані інтегруватися в більш широке суспільство держави через належне володіння державною мовою”.

Тільки володіння державною мовою — природною мовою більшості — забезпечує кожній людині в державі рівний доступ до освіти, інформації, дає можли-

вість брати повноцінну участь у житті суспільства, у керівництві державою, однаково спілкуватися з усіма громадянами країни на всій її території. Це положення цілком відповідає потребам кожної нормальної людини і вимогам міжнародних правових документів щодо захисту прав людини. Людина інтегрується в широке суспільство через мову, і лише через мову. Такою мовою може бути тільки мова більшості суспільства, тобто державна мова, а не мова національної меншини.

Ставлення людини до мови починається з сім’ї і школи. На жаль, не всі сім’ї розуміють значення мови у функціонуванні суспільства. Але школа — це державна установа. У Законі України “Про освіту” (2017) в статті 7 записано: “Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова”. Освітній процес — це не тільки урок, а й весь час перебування вчителя на території навчального закладу.

З 24 жовтня у Білоцерківському краєзнавчому музеї працює персональна виставка Анатолія Марчука “Земля із небом гомонить”, на якій представлено 85 робіт митця, та виставка скульптури Михайла Дмитріва. За цей час експозицію відвідали сотні жителів Білої Церкви та гостей міста, відбувалися численні майстер-класи, концерти, інші мистецькі заходи. Саме тут мало відбутися і святкування Дня укра-

їнської писемності та мови. Але цього дня на вході до музею поважні гості, які завітали сюди з різних куточків України, побачили оголошення: “У зв’язку з проведенням дезінфекції музейних експонатів, які знаходяться в експозиції, 9—10 листопада музею не працюватиме”. Ось у такий спосіб тут спробували стати на заваді відзначенню величезного свята. Проте святкові заходи все ж відбулися, але вже в ак-

Гостинність з присмаком дезінфекції

Аби відзначити День української писемності та мови, до міста Біла Церква, що на Київщині, завітали відомі діячі української культури: цьогорічний лауреат Шевченківської премії Василь Чебаник, заслужений художник України Анатолій Марчук, голова Київської обласної організації НСХУ Олександр Дмитренко, громадський та політичний діяч Ігор Ліховий, Генеральний директор Шевченківського національного заповідника у Каневі Мар’ян Піняк, лауреат премії ім. Івана Сошенка скульптор Михайло Дмитрів, лауреатка численних літературних конкурсів та фестивалів поетка Марина Целуйко. Поважним гостям намагалася завадити директорка Білоцерківського краєзнавчого музею Людмила Діденко, однак свято рідної мови у Білій Церкві відбулося.

товій залі Білоцерківського міського відділу культури і туризму. Сюди завітали жителі міста, серед яких учні шкіл, що лише освоюють ази образотворчого мистецтва.

Голова Київської обласної організації НСХУ Олександр Дмитренко привітав усіх зі святом, наголосив на значенні української мови в житті держави, кожного українця.

— Зібралось шановне товариство, але директорки Білоцерківського краєзнавчого музею ми тут не бачимо, — зазначив заслужений художник України Анатолій Марчук. — Вона підсунула нам справжню свиню. На мій плакат наклеїла оголошення, що сьогодні і завтра у музеї травлять

міль. Приїхали гості з Києва, Канева, Макарова, Фастова, Василькова, але не можуть подивитися на мої картини.

Та у нас сьогодні прекрасний захід, який відбувся завдяки підтримці Олександра Дмитренка і моєму втручання. Вдячний завідувачці Білоцерківського міського відділу культури Юлії Ковальській, всім, хто долучився до цього величного дійства.

— Сьогодні зібралися люди, небайдужі до мистецтва, до сучасної української культури, — зазначив колишній міністр культури України Ігор Ліховий. — Хочу, щоб кожен громадянин України відчував себе причетним до культури. Незалежно від того, служить він у поліції чи ар-

мії, працює губернатором, президентом, міським головою або вчителем, чи може це ще дитина.

Хто такий представник культури? Це творець, людина, яка живе креативно, яка може поділитися своїм талантом і працею. Сьогодні ми маємо унікальну зустріч з митцями, які вже вписали свої імена в енциклопедію національної культури.

Серед них — заслужений художник України, нагороджений срібною медаллю Національної академії мистецтв України, багатьма відзнаками церковних і громадських організацій. Ця людина освоїла майже всі жанри образотворчого мистецтва. Достатньо було б лише офортів, які

Тим часом частина вчителів середніх шкіл з українською мовою навчання в позаурочному спілкуванні з учнями та між собою ігнорують державну мову, тобто принижують її в очах учнів. А в деяких вищих навчальних закладах частина викладачів лекції читають і заняття ведуть не державною мовою. Ось приклад у Києві: Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут” — понад третина викладачів цілком ігнорують державну мову. Таких учителів і викладачів, які зневажають закон, слід усувати від педагогічної роботи через неналежне виконання своїх обов’язків. Dura lex, sed lex, казали латиняни. Закон є закон, і його треба виконувати.

І ще одне. У нашій країні нібито ради економії коштів спостерігається тенденція скорочувати витрати на розвиток української культури. Під час Другої світової війни прем’єр-міністр Великобританії Вінстон Чер-

Переможниця II конкурсу читаної поезії Ія Кива

чилль відмовився від пропозиції міністра фінансів скоротити витрати на культуру. “А за що ми тоді воюємо?” — сказав він. А навіщо українцям держава без розвинутої української культури?

Відомий економіст Веніамін Сікора писав: “Культура, норми етики, поведінки, сфера мистецтва, сфера освіти, науки — без цього сучасний економічний розвиток неможливий. Саме оті знання, що їх породжує наука, мистецтво, культура, соціальна і особиста етика в сукупності, є могутньою продуктивною силою... Політичні інституції, сфери культури торують шлях до успішного економічного розвитку, і саме ці сфери формують найважливішу частину капіталу — ту, яка ґрунтується на людських ресурсах, на духовному капіталі, на капіталі, що зв’язаний із соціальними факторами. Без сфери культури ці фактори не можуть функціонувати”.

Виступає народна артистка України Ірина Шинкарук

створив Анатолій Марчук. Він також надзвичайно цікавий в акварелі.

На вершині Чернечої гори, біля Меморіалу Тараса Шевченка, цього року вручили Національну Шевченківську премію Василю Чебаннику. Він творець неперевершеного мистецького світу, прекрасний рисувальник, майстер книги. Створив портрети видатних діячів вітчизняної та світової культури. Оформлені ним книжки отримували перші премії на всеукраїнських та міжнародних книжкових виставках.

А тут він виявив себе в іншому напрямі. Те, за що Василь Якович отримав Національну премію ім. Шевченка, — це революційна подія, філософська річ, це осмислення української абетки. А ми досі користуємося абеткою, яку нам підніс Петро І. Василь Чебанник переконав, що українці мають право на власне каліграфічне мистецтво, на свою абетку. Ця абетка визначатиме нашу свідомість, наше сприйняття світу.

Генеральний директор Шевченківського національного заповідника у Каневі Мар’ян Піняк переконаний: ми не можемо бути окремо від культури, вона присутня в усіх сферах нашого життя.

Запросив усіх до Канева на прощу до Тараса Шевченка.

Родзинкою святкового дійства став виступ поетки Марини Цілуйко.

Усі з нетерпінням чекали майстер-класу з каліграфії народного художника України Василя Чебанника.

— Без мови немає нації, без нації немає суверенної держави, — переконаний Василь Якович. — Кожна мова складається з двох половинок — мелодії і засобів зображення. Наша мова позбавлена національного засобу зображення — абетки. А та абетка, якою користуємося понад 300 років, створена для російської мови. Для того, щоб ми відділилися від Росії, стали справді суверенною державою, повинні мати свою національну абетку. Митець уже понад два десятиліття активно працює над цим. Однак його титанічна робота доки мало цікавить наших високопосадовців.

Юні художники з великою цікавістю дізнавалися, якими мають бути українські літери. Ставили чимало питань щодо того, як можна впровадити українську національну абетку.

Власн. інф.

Україна в барвах слова

Георгій ЛУК’ЯНЧУК

У День української писемності та мови в Національному музеї літератури України відбулася церемонія нагородження учасників Всеукраїнського літературного конкурсу творчих робіт серед учнівської молоді “Україна в барвах слова”, який проводив музей спільно з Національною спілкою письменників України за сприяння Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка та Благодійного фонду “Серце до серця”. Конкурс тривав два місяці — з 1 вересня до 1 листопада. В ньому взяло участь 60 учасників із 14 областей України: Волинської, Січеславської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Полтавської, Тернопільської, Харківської, Черкаської та Чернігівської. До складу журі входили відомі письменники, науковці та педагоги.

Голова журі Марія Морозенко — письменниця, голова Київської організації Національної спілки письменників України. Генеральний директор музею Галина Сорока вручила переможцям дипломи конкурсу. А всім учасникам з 14 областей України та їхнім вчителям-наставникам — книги та компакт-диски від ВО “Просвіта” ім. Т. Шевченка вручив відповідальний секретар організації Микола Нестерчук.

Галина Сорока висловила сподівання, що наступний конкурс “Україна в барвах слова” стане вже міжнародним...

Конкурс проводився у двох номінаціях: “Поезія” та “Проза” (вікові категорії: молодша та старша). Переможцями стали 12 учасників.

Номінація “ПОЕЗІЯ” (молодша вікова категорія)

— Дарина Чабаненко, учениця Нововасилівського навчально-виховного комплексу Павлівської сільської ради Вільнянського району Запорізької області (с. Знакове). Творча робота: поезія “Україна починається з мене”. Керівник — Сніжана Кирик, учитель української мови та літератури.

— Вікторія Тинянко, учениця Броварської загальноосвітньої школи І—ІІІ ст. №2 (м. Бровари). Творча робота: поезія “Молитва”.

— Дмитро Костирко, учень Харківської загальноосвітньої школи І—ІІІ ступенів № 127 імені Г. К. Жукова Харківської міської ради Харківської області (м. Харків). Творча робота: поезія “За віру! За правду! За наших людей!”

Номінація “ПОЕЗІЯ” (старша вікова категорія)

— Захар Романюк, учень Петропавлівської загальноосвітньої школи І—ІІІ ступенів № 2 з професійним навчанням Січеславської області (смт Петропавлівка). Творча робота: поезія “Небесна сотня”, “Молитва”. Керівник — Світлана Кривозуб, учитель російської мови та зарубіжної літератури.

— Іван Щепковський, учень загальноосвітньої школи № 23 (м. Рівне). Творча робота: поезія “Ти — не окраїна, ти — Україна!”

— Марія Ямкова, учениця спеціалізованої школи І—ІІІ ступенів № 264 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району міста Києва. Творча робота: поезія “Монолог Часу про зустріч з Україною”. Керівник — Наталія Бойко, учитель української мови та літератури.

Номінація “ПРОЗА” (молодша вікова категорія)

— Поліна Мочалова, учениця Петропавлівської загальноосвітньої школи І—ІІІ ступенів № 2 з професійним навчанням Дніпропетровської області (смт Петропавлівка). Творча робота: есе-сповідь-етюд із вставною новелою “Чого приходиш ти у сні?”. Керівник — Лілія Земляна, учитель російської мови та зарубіжної літератури.

— Ірина Очеретян, учениця Дмитрівської загальноосвітньої школи І—ІІ ступенів Волноваської районної ради Донецької області. Творча робота: “Сила нескорених”.

— Ірина Васюренко, учениця комунального закладу “Лозівський ліцей № 1” Лозівської міської ради Харківської області. Творча робота: етюд “Немає кращої на світі мами й Батьківщини”. Керівник — Оксана Хворостова, учитель української мови та літератури.

Номінація “ПРОЗА” (старша вікова категорія)

— Євгенія Бойчук, учениця Тужилівського навчально-виховного комплексу (с. Тужилів, Калуський р-н., Івано-Франківська обл.). Творча робота: “Бій за Маківку”. Керівник — Наталія Бойчук, учитель української мови та літератури.

— Надія Семків, учениця Тужилівського навчально-виховного комплексу (с. Тужилів, Калуський р-н., Івано-Франківська обл.). Творча робота: новела “Кленова доля”. Керівник — Наталія Бойчук, учитель української мови та літератури.

— Ольга Полевик, учениця

Рівненської загальноосвітньої школи № 8 (м. Рівне). Творча робота: “Аби ми любили...”. Керівник — Вікторія Назарук, викладачка Національного університету “Острозька академія”.

Окремо були відзначені учасники:

Альбіна Варламова (номінація “Юна письменниця”) за поезію та казку “Мова солов’їна лікує”. Катерина Гагаріна (номінація “Майстер прози”) та Михайло Трачук (номінація “Майстер прози”) за “Думки вголос, або Лайфхак для патріота”. Афіна Городецька (номінація “Майстер прози”) за твір “Мої таємні сні”. Юлія Дзьомбак (номінація “Патріот України”) за твір “Значення мови в нашому житті”. Денис Єфімов (номінація “Майстер прози”) за уривок із твору “Стежками рідної долі”. Олександра Золотько (номінація “Віртуоз слова”) за поезію “Дай, Боже, миру рідній Україні”. Анна Кіпень (номінація “Майстер прози”) за “Етюди перетворення”. Натаніель Кулешов (номінація “Віртуоз слова”) за поезію “Розмова з мовою”. Катерина Ліхоськіна (номінація “Юна письменниця”) за поезію та прозу “Яке значення для мене має українська мова”. Олександра Масленченко (номінація “Майстер прози”) за есе “Київ-Пасажирський — Львів”. Людмила Петрук (номінація “Віртуоз слова”) за поезію “Квітуча ненька-Україна”. Катерина Смиківська (номінація “Дебютант пера”) за оповідання “Зима у лісі”. Артем Українець (Баранчук) (номінація “Український казкар”) за казку “Дерево У”. Карина Шкаєва (номінація “Віртуоз слова”) за поезію “Все подих осені я відчую знову”.

Призери та учасники отримали дипломи, медалі, книги та солодоші.

Колектив Національного музею літератури України щиро дякує всім конкурсантам за творчі роботи, вчителям та керівникам — за підтримку й допомогу в оформленні робіт, а батькам — за виховання таких чудових дітей. Участь у конкурсі допомогла його учасникам повернути у власні сили, пробудити творче горіння крилатої душі. Учасники І-го Всеукраїнського літературного конкурсу “Україна в барвах слова”, їхні вчителі-наставники та батьки дякують організаторам конкурсу та колективу Національного музею літератури України за можливість для дітей проявити свої таланти і спробувати власні сили! Щиро дякують за позитивні емоції, нових друзів, доброзичливість та чекають з нетерпінням конкурсу наступного року.

Буковинській «Руській Бесіді» — 150!»

Про «Просвіту» як об’єднавчу структуру, стан душі та духовну інвестицію в майбутнє

Закінчення. Початок на стор. 1

Протягом 50-х років XIX століття проявів українського руху на Буковині майже не спостерігалось. Але вже збільшувалася кількість священників-українців. Про це дбав єпископ Євген Гакман (уродженець с. Васловівці Заставнівського району), завдяки якому зростала чисельність народних шкіл, посилювалося проникнення національних ідей із Галичини. На кінець 60-х років українська громадськість уже достатньо визріла для створення культурно-освітніх та політичних товариств. Одне з перших — “Руська Бесіда”, яка виникла 1869 року в с.Товтри Заставнівського району, де відбувалося весілля в будинку священника. Саме там настоятель Кафедрального Собору Феоктист Дронь, із благословення владики Євгена Гакмана, звернувся до священників із промовою про створення культурно-просвітницького товариства “Руська бесіда”. Заставнівщина пишається тим, що саме наш Наддністрянський край став фундаментом творення національного духу та дав Буковині й Україні світочів, котрі формували українськість на Чернівецьчині.

На тлі дружнього, легкого спілкування численних просвітян Буковини (представників всіх районів краю, міста, викладачів та студентів ЧНУ, почесних гостей з інших областей) та чуттєвого виконання духовного гімну “Боже Великий, Єдиний...” (студентський хор ЧНУ), розпочиналися дводенні урочистості з нагоди відзначення славного ювілею найдавнішої громадської організації.

Імпреза відбувалася напередодні Дня української писемності та мови, що є невід’ємною частиною просвітництва, яке уже 19 років поспіль виходить за рамки звичайного написання Всеукраїнського диктанту єдності. Урочистості відкрив голова обласної “Просвіти” Остап Савчук, вітаючи колег ще й від головного правління та голови ВУТ “Просвіта” Павла Мовчана та керівника Львівського об’єднання Михайла Пітка, “закликав ділитися досвідом, дискутувати та разом шукати шляхи руху вперед назустріч новітній “Просвіті”, здатній, як і в часи “Руської Бесіди” й надалі позитивно впливати на розбудову державності. Благословення на плідну працю та обмін думками з нагоди свята дав о. Микола Щербань, завідувач Богословського відділення філософсько-теологічного факультету ЧНУ.

Перше вітальне слово — від ректора цього престижного навчального закладу Романа Петришина. Головний акцент — запевнення, що напрям національно-патріотичного виховання молоді й надалі залишиться пріоритетним, водночас залучення студентства до молодіжної “Просвіти” — завдання керівництва й ЧНУ, й обласної просвітницької організації. Приємний сюрприз — подарунок-монографію — пошукову працю з історії Буковини викладачів кафедри суспільних наук та українознавства Чернівецького медуніверситету піднесла проректор Ніна Зорій, передаючи вітання від ректора вишу Тараса Бойчука, за-

кликала до збереження інтелектуального потенціалу краю: всіма силами запобігти від’їзду за кордон нашої молоді. Про роль депутатів різних рівнів у прагненні зміцнювати та розбудовувати українську Буковину, ініціативу щодо оголошення 2019 р. роком Буковинської “Просвіти” “Руської Бесіди” та про патріотизм краян на хвилях політичної боротьби в різні часи відродження держави мовили голова обласної ради Іван Мунтян та керівник апарату ОДА Олег Степачук. А премії ім. Ю. Федьковича, започатковані обласною “Просвітою” 5 років тому, та дипломи 5-ти лауреатів (Борису Бунчуку, Світлані Масловській, Віктору Максимчуку, Валентині Сандуляк, Василеві Васкану) вручив радник Чернівецького міського голови Сергій Андрушак.

Наступна частина зібрання — воістину урок-супровід продовження місії та традицій, започаткованих свого часу “Руською Бесідою” і нова стратегія просвітництва, яку констатували та проголошували у своїх виступах просвітяни. З наголосом: “Просвіта” впродовж півтора століття була не просто помічником держави у її творенні, а нерідко виконувала її ж роль у гуманітарній політиці єдності й плекання справжніх українських цінностей, тож заслуговує гідного статусу.

Про формування та діяльність “Руської бесіди” на Буко-

безперервно працювати, беручи за приклад наших попередників та нинішніх невтомних просвітян: Тараса Кияка, Григорія Кожлянка, Богдана Мельничука, Надії Бабич, Віктора Косяченка та багатьох інших... “Просвіта” — єдина потужна, авторитетна структура, яка не схибила перед державою, тому здатна об’єднати всіх навколо національної ідеї”.

Про те, як буковинці переходили від товариства української мови до “Просвіти”, повідав професор кафедри української літератури Богдан Мельничук.

Своїми спогадами та історичними фактами діяльності “Просвіти” в 90-х роках ділився директор Навчально-методичного центру культури Микола Шкрібляк: “Просвітнянином можна бути лише за станом душі... У 90-ті роки 20 століття ми самі просвітлювалися після вікового насаджування комуністичної ідеї, відкривали самі себе і шлях, куди маємо йти... Журнал “Українська ластівка” відроджувався теж у ті часи на наших очах, він нас окрилював тоді і нині мусимо його зберегти, як зв’язок поколінь та орієнтир молоді в майбутнє... Лише мовою власного прикладу можемо просвітлювати людей — організовувати заходи об’єднавчого характеру: фестивалі, прощі, зібрання мовного спрямування, впроваджувати сучасні проекти тощо...”

Справжній струм глобального пошуку продемонструва-

АТО/ООС. 5. Необхідність часу — протиставлення безпам’ятству — доносити історичну правду нашої історії. Це те, що очищає й просвітлює.

Особливу увагу привернув виступ гостя з Івано-Франківщини, заступника голови обласного об’єднання Михайла Січки. Прикарпатцям справді можна позаздрити. Адже вони єдині в Україні, де “Просвіта” фінансується. Цього року вони отримали 1 млн 200 тисяч гривень з обласного бюджету. На баланс товариства автобус та автомобіль. Тож, маючи кошти й транспорт, організовують масу просвітницьких заходів, зокрема флешмоби, вишколи, зустрічі з дітьми зі сходу, виїзні круглі столи, мають власні радіостанції, видавництво газети і журналу, якими просвітлюють земляків і жителів сходу України та багато чого іншого.

Гість із Тернополя, заступник тамтешнього керівника “Просвіти” Петро Шимків виголосив не лише захоплення діяльністю Чернівецької обласної “Просвіти” та приміщенням Народного дому, чого не мають тернополяни, але й не оминув проблем. Одна з головних: “Держава нас не сприймає як свого помічника. Хоча за 150 років ми довели своєю діяльністю провідну роль у поступі держави. Тому сміливо можемо вимагати хоча б третину фінансування, передбаченого на галузі освіти та культури”.

вині (1869—1840 рр.) розповів Сергій Добржанський, завкафедри історії ЧНУ: “Головна мета “Руської Бесіди” — відродження української мови, культури, церкви... У 90-х роках XIX століття “Просвітою” (“Руською Бесідою”) на Буковині було охоплено 150 читальне (у кожному селі — осередок). У 1925 році перші (після війни) Установчі збори відновили діяльність “Руської Бесіди”, яка й заклала фундамент української Буковини та тим, хто став рушійною силою цього становлення”.

Про відновлення товариства “Просвіта” на Буковині (кінець 80-х — поч. 90-х XX ст.) говорила кандидат історичних наук Ганна Скорейко: “Відзначаючи цю дату, повертаємося в минуле, аби в майбутньому не повторити помилок. Про мову тривають суперечання й досі, але цю статтю в Конституції ніхто не наслідився змінити. Бо мова — маркер нації. Усе ж належить ще важко й

ла заступник голови Глибоцького районного об’єднання Олена Репіна: “Наші просвітницькі намагання — то ідеї та дії. Запропоновані проекти “Діалог поколінь”, “Схід і Захід разом” та інші розворушили старших і додали просвітницького драйву молоді. Екскурсії визначними місцями України, обмін культурно-просвітницькими заходами глибочан і луганчан — дихання не лише одним повітрям, а й однією, спільною національною ідеєю”.

Голова Заставнівської “Просвіти” Світлана Масловська констатує: “Освіта дає знання, “Просвіта” — переконання”. Водночас пропонує п’ять особливостей, яким мають керуватися у своїй роботі просвітяни: 1. Найкращий лектор і оратор будь-яких просвітницьких заходів — священник-капелан. 2. Найзручніше й найкомфортніше приміщення — храм книги — бібліотека. 3. Найголовніша аудиторія — молоддь. 4. Обов’язковий гість — воїни

Про гідне поцінування просвітнянської праці, яка лише на користь державі, а ще велика духовна інвестиція в майбутнє України, говорили всі учасники зібрання. Тому логічне завершення першого дня форуму — звернення до президента України, яке зачитала відповідальний секретар обласного об’єднання Марія Пелех, про надання ГО ВУТ “Просвіта” статусу Національної, за що одностайно проголосували просвітяни Буковини.

Другого дня, у День української писемності та мови, ми традиційно зібралися біля стели Літописцям України-Руси (єдиної в Україні такого стибу), вшанували наших славних будівничих українського слова покладанням квітів та разом із громадськістю Чернівеччини переглянули пізнавальний, на часі актуальний документальний фільм про страждання українську мову “Соловей співає — доки голос має”.

Шановний п. Президенте!

150 років минуло з того часу, як передова частина українців заснувала громадську організацію — товариство “Просвіта”.

У другій половині XIX століття так склалися історичні обставини, що на українських землях панували австрійці, поляки, угорці, румуни, а найбільше — москвичі. Українство потребувало захисту у всіх сферах життєдіяльності.

“Просвіта” стала локомотивом у збереженні своєї ідентичності: історичної пам’яті, мови, духовності. Створювалися хати-читальні, відкривалися видавництва українських часописів, школи, культурні заклади, кооперативи, кредитні спілки. “Просвіта” дедалі більше відігравала унікальну роль у формуванні самосвідомості українців, еліти нації. Це перша масова організація, що об’єднувала українців у боротьбі за незалежність, була активним учасником Помаранчевої революції, Революції Гідності, формування Добровольчих батальйонів та волонтерства.

Нині, коли Україна, нарешті, стала незалежною державою, повторюються спроби розхитати її з посяганням на територіальну цілісність. Тому “Просвіта” продовжує свою україноцентричну діяльність, виконуючи місію державотворчої організації. Саме “Просвіта” організовує найбільше масових заходів щодо захисту української мови, Православної Церкви України, збереження історичних традицій та духовного збагачення народу.

Успішна країна може бути побудована тільки на фундаменті “Просвіти”. Жодна економічна реформа, політичні трансформації нічого не дадуть, окрім як духовні інвестиції, вкладені в людину.

Враховуючи, що громадські організації письменників, художників, музикантів, журналістів наділені статусом національних, просимо Вас, п. Президенте, надати Громадській організації “Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка” статус національної, що дасть змогу ще більш ефективно формувати ідейно-національний напрям та патріотизм у вихованні молодого покоління.

Відповідно до Положення про надання статусу національній установі України, “Просвіта” дотримується всіх його вимог, зокрема реалізації ідей національного відродження і розвитку України, бо вона є провідною Громадською організацією гуманітарної сфери України тощо.

Звернення прийнято 8 листопада 2019 року на Форумі “Буковинській “Просвіті” (“Руській Бесіді”) — 150” за участю представників просвітнянських організацій Івано-Франківська, Тернополя, Чернівців.

За дорученням Форуму:

Голова Чернівецького обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Остап САВЧУК;

Голова Івано-Франківського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ;

Голова Тернопільського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Святослав АБРАМ’ЮК

— *Радянський та пострадянський періоди позначилися на становищі національних мов у колишніх радянських республіках. Чим вони характерні для України?*

— Питання української мови і в СРСР, і в часи Російської імперії завше було політичним. У XVIII та XIX сторіччях царська Росія неодноразово видавала укази, які забороняли книгодрукування, навчання в школі українською мовою та використання її під час богослужінь. За часів СРСР наша мова пережила різні періоди. Процес так званої українізації 1923—1933 років змінився відвертим курсом на “зближення” української мови з російською, інакше кажучи, політикою відвертої русифікації України. Переглядали словники, правопис, зростала кількість російських шкіл, викладачам російської мови запроваджували спеціальні надбавки за роботу. Внаслідок такої політики людей, які володіли українською мовою, протягом десятиріч стало дедалі менше, її витіснили з виробничої та наукової сфер. Кількість книжок, що видавали наприкінці 1970-х рр. українською мовою, впала до рівня середини 1920-х років, тобто до рівня переддня “українізації”, а співвідношення російських і українських книжок, виданих в УРСР, становило 3:157. Переважна більшість газет і книг, що їх читали в Україні, надходила з Росії. Серед книг, що друкували в УРСР, більшість була російськомовною. У середині 1980-х років у класах з українською мовою навчання налічувалася тільки п’ята частина київських учнів. У педагогічних училищах столиці до 70% лекцій читали російською мовою. У Київському державному університеті імені Тараса Шевченка національною мовою викладали менше третини природничих і менше половини суспільних та гуманітарних дисциплін.

1985 року в СРСР розпочалася так звана “перебудова”, завдяки якій з’явилася змога привернути увагу суспільства до справжнього стану національних культур та мов. Уже 1986 р. започаткували дискусії про стан української мови. Шанувальники української мови в різних областях УРСР почали засновувати громадські організації на її підтримку. Наприкінці 1980-х проблему української мови поступово включили в політичний дискурс. Не випадково питання збереження української мови стало однією з важливих політичних вимог під час руху за проголошення Україною незалежності 1991 року.

— *Які нові підходи з’явилися в Україні щодо мовного питання після розвалу СРСР, коли національні цінності переживали повсюдний підйом?*

— Процес зросійщення в Україні за СРСР набув такого розмаху, що тривав за інерцією і після проголошення незалежності. Кроки української влади щодо її захисту були переважно декларативного характеру, як, наприклад, лише закріплення

Вітаємо, Україно!

9 листопада відзначається День української писемності та мови. З цієї нагоди співробітниця Комітету з питань мови мала бесіду з Олександром Божком — Надзвичайним і Повноважним послом України у Вірменії в 1996—2001, 2005—2010 рр., секретарем Національної спілки письменників України, вірменознавцем, перекладачем вірменської літератури, почесним “Послом вірменської мови у світі”.

за нею державного статусу в Конституції. Щоправда, з урахуванням важливої ролі мови в об’єднанні суспільства на державному рівні було встановлено День української писемності та мови, який відзначають щорічно 9 листопада в день вшанування пам’яті Преподобного Нестора Літописця. Цього дня Українське радіо традиційно проводить радіодиктант національної єдності. Акцію започатковано 2000 року. Відтоді щороку всі охочі можуть взяти участь у написанні радіодиктанту, засвідчивши в такий спосіб єдність з усіма, хто любить і шанує українське слово.

Однак несміливі спроби уряду після здобуття незалежності запровадити обов’язкове вживання української мови в державних та інших закладах зустрічали шалений опір проросійських сил всередині країни та з боку Росії. Москва через свої ЗМІ чинила постійний тиск на українську владу, звинувачуючи її в потуранні націоналістам, навішуючи на всіх і вся ярлики “фашистів” і “бандерівців”. І, як виявилось, поряд з економічним і політичним тиском це стало досить ефективного зброєю в руках Росії, враховуючи повсюдне на той час поширення російського телебачення.

Домінування російської мови в Україні особливо помітно за становищем в українській періодиці. Так 2003 року на українськомовні газети припадало лише 31% разового накладу, а на російськомовні — 64%. На сто українців виходило 46 примірників газет рідною мовою, а на сто росіян, які проживали в Україні, — 386 примірників або у 8,4 раза більше. Відсоток річного накладу українськомовних журналів скоротився з 70% в 1995-му до 19% в 2005 р. Мережа розповсюдження російськомовної преси охоплює всі без винятку області України, тоді як у деяких регіонах півдня та сході українськомовна преса майже відсутня. Подібна ситуація спостерігалася також у сфері книгорозповсюдження: відсоток російських книжок на українському ринку складав на той час приблизно 80% до 20 % українських.

Ситуація поліпшилася після революції 2014 року. У відповідь на захоплення Росією Криму і введення російських військ на Донбас було обмежено ввезення в Україну надрукованих у Росії книжок. Це привело до поживавлення українського книгодрукування. Випуск українськомовних книг, зокрема й перекладних, зріс до 76%, значно

знизилися обсяги імпорту російськомовної літератури.

Верховна Рада України попереднього скликання ухвалила цього року новий мовний закон, де запроваджувалися дієві механізми захисту української мови. Вже другий рік поспіль діють обов’язкові мовні квоти на українському радіо та телебаченні. Завдяки цьому частка української мови на телеканалах зросла за рік з 39% до 64%, а російської — впала з 32% до 7%. Решту часу посідають двомовні російсько-українські програми. Тож можна сказати, що українська мова вперше за багато років превалує на телебаченні. Зазначимо також, що 54% усіх пісень у загальнонаціональних і 48% — на місцевих та регіональних радіостанціях лунають українською мовою. Щодо кіно, то в українському прокаті понад 90% фільмів демонструються українською мовою. В галузі шкільництва частка учнів, які здобувають освіту українською мовою, зросла після 2014 р. до 91%, а кількість першокласників — до 95%.

Побутує думка, що якби такі кроки українська влада здійснила ще на початку 90-х років, то сьогодні Росія не мала б можливості розігравати “мовну карту” і не наважилася б на агресію в Криму та на Донбасі під приводом “захисту російськомовного населення”.

— *Яким чином відстежується мовна ситуація у вашій країні?*

— Однією з причин неефективної мовної політики української влади стала її неспроможність у визначенні інституції, яка була б відповідальна за її реалізацію. Протягом останніх двадцяти семи років цей орган діяв то в структурі секретаріату Кабміну, то в Комітеті з радіо і телебачення, то в Міністерстві культури, то в Державному комітеті у справах національностей. Діяльність його була скоріше декларативною, бо реальних важелів на проведення ефективної мовної політики він не мав... Після приходу до влади Володимира Зеленського в структурі уряду створено Національну комісію із стандартів державної мови і прийнято рішення про призначення уповноваженого з питань державної мови. Проте сплило вже кілька місяців після цього рішення, але досі уряд так і не визначив ні того, хто стане цим уповноваженим, ані джерел фінансування Національної комісії... Скидається на те, що нова україн-

ська влада у мовній політиці, на жаль, повторює помилки своїх попередників.

— *Яке ставлення українців до неологізмів та як реагує на них українська мова?*

— Українська мова входить до десятка найбільш поширених європейських мов. В 40-мільйонній Україні рідною її вважають майже 68% українців. Але тільки половина з них розмовляють нею в родині, що свідчить про відчутні проблеми в її використанні, переважно соціального характеру. Та попри це українська мова розвивається. Звичайно, не так інтенсивно, як вірменська, що має такий невичерпний ресурс для свого розвитку, як давньовірменська мова “Грабар”. Це стосується і згаданих Вами неологізмів. Вони з’являються внаслідок соціальних, економічних, політичних та культурних змін у країні. Це природно. І дивно було б ігнорувати такі явища. Нові слова, які з’явилися впродовж останніх років, пов’язані, зокрема, з російською агресією проти нашої держави та розв’язаною нею війною на Донбасі. Ці зміни відразу ж знаходять відгук і в наших письменників та журналістів, і, безумовно, у мовознавців, які професійно досліджують такі явища.

На превеликий жаль, впадає в око також певна схильність до вульгаризації спілкування між мовцями, особливо на телебаченні під час політичних шоу та в інтернеті, використання ними лайливих слів, що свідчить про певну люмпенізацію українського суспільства впродовж останнього часу. Дехто пояснює це глобальними процесами, які відбуваються у нашому постмодерному світі, інші — негативним впливом на українське суспільство інтернету, деяких радіо- та телеканалів. Але, хоч би як, подібне прикре явище дає підстави для серйозних і досить печальних роздумів.

— *Вірмени та українці мають певну схожість у ставленні до системи цінностей. Як би Ви характеризували відносини між нашими народами?*

— Справді, українців та вірмен здавна еднають спільні духовні та історичні цінності, зокрема християнські. Нас поєднує також одвічне прагнення наших народів до державності та незалежності, а ще — спільна боротьба кращих синів наших народів за свободу, проти радянського тоталітаризму. І сьогодні перед нашими народами постають нові згрози, також багато в чому схожі. Йдеться про захист нашої незалежності від зовнішнього ворога, про будівництво в Україні та Вірменії такого суспільства, в якому громадяни мали б надійні соціальні гарантії, де б панували справедливість і можливість вільного розвитку та реалізації для кожного. І в цих умовах важливо, щоб наші країни підтримували одна одну, прагнули до розширення і зміцнення зв’язків між нашими дружніми народами.

Розмову провела **Єразік ГРИГОРЯН**

Михайлина БОДНАР,
організатор та ведуча заходу

Про давність української мови розповів заступник голови обласної “Просвіти”, заслужений лікар України Євген Романишин. Цього дня урочисто щороку приймають і в члені “Просвіти” найдостойніших, національно свідомих, авторитетних людей. Так було і цього разу. Це Любомира Калуська — доцент кафедри педагогіки та психології Івано-Франківського інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доктор філософії, автор понад 600 видів науково-педагогічної діяльності, понад 100 посібників, 10 авторських програм. Понад 200 публікацій у пресі.

Це і Романія Гайдейчук яка належить до спільноти “Матері в молитві”, часто бере участь у паломницьких подорожах, молиться за здоров’я всіх дітей.

Це і Соломія Любінецька — студентка Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, національно свідомою, з захопленням пізнає нашу історію, володіє чудовими ораторськими здібностями.

На святі мови

День української писемності та мови — одне з найважливіших свят для просвітян. І встановлене воно було з ініціативи “Просвіти” 1997 року. Тому так широко відзначають його просвітяни.

Минулої неділі в Івано-Франківському обласному НД “Просвіта” відбувся захід, приурочений цій події.

З привітальним словом виступив голова обласної “Просвіти” Степан Волковецький і вручив їм посвідчення просвітянина.

У художній частині активну участь узяли вихованці ДНЗ №15 “Гуцулочка” (завідувачка Світлана Головенко), де надзвичайно великої уваги надають національно-патріотичному вихованню, Клубу обдарованих дітей обласної “Просвіти”, вихованці якого нещодавно повернулися переможцями на фестивалях у Чернівцях та Києві “Україна єднає світ”. До Дня української писемності та

Посвідчення просвітянина отримує Любомира Калуська

мови добре готувалися і виступили студенти Національної медичної академії, яких організувала голова первин-

ного просвітянського осередку, доктор філософії Марія Гуцол. Студенти Перу і Африки показували, як вони володіють українською мовою, а сестри Юлія і Тетяна Барбанові, Юлія Федук виконували пісні.

Горнутья останнім часом до “Просвіти” і студенти Національної академії внутрішніх справ (Прикарпатський факультет). Звідти прочитав власний тематичний вірш про мову курсант Богдан Левчик. Присвятила цій темі й свою поезію і вчителька з Коршева Коломийського району Катерина Бойчук. Присутні оплесками зустрічали тріо “Гроно калини” ОО “Жіноча громада”, яке вже полюбилося просвітянам.

Від громадських організацій з піснями про шанування і збереження української мови виступив хор “Берегиня” Союзу українок.

Івано-Франківська міська “Просвіта” щороку організовує і проводить річний конкурс “Історія і Просвіта”. Цього року відбуватиметься вже вісімнадцятий тур, присвячений 30-річчю відновлення діяльності Товариства “Просвіта” — створення Товариства української мови.

Історія розривання обручів російського тоталітаризму

7 листопада на Михайлівській площі біля пам'ятника Княгині Ользі (з його тилового боку) відкрилася організована Українським інститутом національної пам'яті виставка, присвячена 30-річчю демократичних революцій у Центральній та Східній Європі.

Богдан ГОРИНЬ

Виставка дає можливість глядачам осмислити світового масштабу події й глобальні геополітичні зміни, які відбувалися у Центральній і Східній Європі наприкінці 1980-х — на початку 1990-х років. Про ці події розповідають документальними світлинами, текстами й цитатами виставлені на Михайлівській площі двадцять банерів, кожен із яких присвячений країнам, які боролися за свободу й незалежність, за європейський шлях свого розвитку. Подіями цих років стали демократичні революції, наслідок яких перевершив оптимістичні сподівання. Сталося неймовірне: розпад соціалістичного лагера, падіння тоталітарних режимів, анулювання Варшавського договору — дамоклового меча загрози демократичному Заходу. Подіями світового масштабу стало падіння 1989 року Берлінського муру з подальшим возз'єднанням Східної й Західної Німеччини, розпад 1991 р. комуністичної імперії СРСР і поява на карті світу нових демократичних держав, зокрема й Української.

Останньою подією невиліковно ностальгує нинішній лідер Росії Путін. Не приховуючи своєї туги за Советською імперією, він докладає максимум зусиль, як мовиться, — зі шкіри лізе, щоб її відновити, не рахуючись із тим, що для колишніх поневолених народів розпад СРСР — це вихід з тюрми народів на волю, це свято свободи, це можливість побудувати власні державні демократичні утворення, це свято повернення до Європи. Усі ці зміни настали не самі по собі, а в результаті тяжкої й жертвовної боротьби поневолених тоталітарними режимами народів за свободу й незалежність своїх країн.

Варто нагадати, що комуністична диктатура, тоталітарне лихо, з якими народами Центральної й Східної Європи понад сорок років довелося боротися, було сплановане ще наприкінці Другої світової війни, коли 4—11 лютого на конференції в Ялті три лідери антигітлерівської коаліції — президент США Рузвельт, прем'єр-міністр Великої Британії Черчилль і керівник СРСР Сталін обговорювали питання, пов'язані із завершенням Другої світової війни й повоєнного устрою світу.

Саме в Ялті було досягнуто домовленості про окупацію Німеччини та її поділ на чотири зони зі встановленням окупаційної влади урядів СРСР, США, Великобританії та Франції, узгоджено керівниками трьох держав у Ялті “Декларацію про визволену Європу”, в якій на пропозицію Сталіна було введено пункт про “допомогу” народам, звільненим Червоною Армією від фашистської окупації.

На жаль, ні податливий на пропозиції Сталіна Рузвельт, ні глибокий політичний аналітик Черчилль не здогадалися, про яку “допомогу” йшлося у запропонованому Сталінім пункті декларації. Як пізніше з'ясувалося, Сталін мав на думці “допомогу” у встановленні комуністичних режимів на звільнених від фашизму територіях, але, очевидно, не вважав за потрібне на цьому наголосувати.

Отже, саме під час Ялтинської (Кримської) конференції було негласно закладено ідею поділу світу на дві супротивні системи — тоталітарну й демократичну, невдовзі їх лаконічно називатимуть Схід і Захід. Таким чином Ялтинська (Кримська) конференція стала великим успіхом радянської дипломатії й особисто Сталіна, заклала на довгі десятиліття домінування СРСР над країнами Центральної й Східної Європи, визначила майже на півстоліття біполярність світу, який проіснував аж до початку 1990-х років і розвалився разом із занепадом комуністичних режимів у Центральній і Східній Європі.

Захоплений дипломатією Сталіна президент Росії Путін у своїх минулорічних виступах з нагоди річниці Ялтинської (Кримської) конференції 1945 р. неодноразово наголошував на необхідності проведення аналогічної конференції з лідерами західних держав для обговорення нагальних питань світового устрою. Схиляючи західних політиків до скликання такої конференції, Путін, імовірно, готувався реалізувати свій план “руського міра”, відновлення у бажаних кордонах Російської імперії. На щастя, його мажорна не знайшла підтримки. Тож заклики депутатів Держдуми РФ провести кордон Росії з Україною по межі Львівської області — не випадкові.

Як і планував Сталін, у країнах Східної й Центральної Європи — Польщі, Чехословаччині, Болгарії, Угорщині, Східній Німеччині, звільнених Червоною армією від фашистської окупації при безпосередній участі московських компартійних функціонерів (невід'ємної частини Червоної армії) було встановлено комуністичні режими. У 1946—1948 рр. у цих країнах до влади прийшли підлеглі Москві комуністичні партії, а всі інші політичні сили були витіснені з політичного життя. Зразком стала советська модель державного керівництва — однопартійна система, держпланування. У результаті Москва забезпечила собі повний контроль над цими країнами, що дало їй можливість сформувати соціалістичний лагерь — офіційний ідеологічний і політичний термін для позначення СРСР і країн, які стали на соціалістичний шлях розвитку. Назва соцлагеру мимовільно асоціювалася з концлагерями смерті, й не дивно: між ними було чимало спільних ознак, тому назва соцлагеру дуже підходила до цього політичного утворення. У 1949 р. було створено РЕВ (Рада Економічної Взаємодопомоги), якою Москва стягнула країни соціалістичного лагерь міцним економічним обручем.

Ось чому радість народів Центральної і Східної Європи, звільнених Червоною армією від фашистської окупації, виявилася короткотривалою. Після смерті 1953 р. тирана Сталіна народи країн соціалістичного лагерь почали виявляти невдоволення накинutoю Москвою комуністичною диктатурою.

Перші прояви невдоволення з'явилися 1953 року (після смерті Сталіна) у підконтрольній Москві Німецькій Демократичній Республіці, де відбулися масові протести, спричинені низьким рівнем життя порівняно з життям людей у Федеративній Республіці Німеччині. Кожного року німці зі Східного Берліна різними шляхами й способами тікали до західної частини Берліна, де рівень життя був незрівнянно вищим. Щоб зупинити наростаючий процес переходу німців східного Берліна в західну його частину, 13 серпня 1961 р. за наказом державного керівництва СРСР було зведено Берлінський мур, який проіснував до 30 листопада 1989 р. Мур поділив Берлін на східну й західну частини. Як показано на організованій Українським інститутом національної пам'яті виставці, люди з НДР різними способами намагалися перейти на територію Західного Берліна.

Демократичні країни світу, збагнувши реальні наміри Кремля розширювати соцлагерь шляхом насаджувannya в світі нових комуністичних режимів, прийшли до висновку про необхідність захисту від небезпеки. У квітні 1949 р. 12 держав — США, Канада, Італія, Данія, Норвегія, Ісландія, Португалія й усі країни Брюссельського пакту підписали договір про створення військового Північноатлантичного союзу (НАТО). Блок було створено для захисту демократії від можливої російської комуністичної агресії, він проголосив відкритість і цілісність світового ринку, заперечував однопартійну систему. Побоюючись, що утворений демократичними країнами блок НАТО може стати в обороні країн, які не сприйняли комуністичних режимів, Москва разом із країнами соціалістичного лагерь на противагу НАТО 1955 р. створили військово-політичну Організацію Варшавського договору, учасниками якого стали СРСР, Польща, НДР, Чехословаччина, Угорщина, Румунія, Болгарія, Албанія. Військову основу Варшавського блоку становила советська армія, військо й політичне керівництво перебувало в Москві. Варшавський договір після РЕВ став ще одним обручем, яким Москва міцно стиснула країни соцлагерь.

Була це, без перебільшення, могутня сила, оскільки об'єднувала 8 держав з населенням (на час утворення) 405 млн осіб. Кількість збройних сил Організації Варшавського Договору на 1985 р. складала 7 562 987 військовослужбовців. То була могутня мілітарна сила в світі. Здавалося б, ніхто не здатний був її перемогти, знищити. Проте, як говорили давні римляни, — tempo mutantur (часи змінюються), й про могутню об'єднану військову силу залишилася лише згадка в енциклопедіях.

Залякування Москвою народів соцлагерь примарними загрозами НАТО не дали результату. Насаджені Москвою реалії не дуже припали до серця народам, звільненим Червоною армією від фашистів. Повільно приходило усвідомлення, що на зміну фашистській прийшла окупація комуністична.

Новим поштовхом до вияву невдоволення людей у поневолених комуністичними режимами країнах стало дозоване викриття 1956 р. злочинів Сталіна у секретній доповіді Микити Хрущова на XX з'їзді КПРС. 28—29 червня 1956 року на машинобудівному заводі у польському місті Познань під впливом погіршення стандартів життя виникли акції протесту проти сталінських мето-

дів керівництва. Народ був невдоволений сталінізмом і залежністю Польщі від Москви. Учасники акції зорганізувалися в демонстрацію, яка рушила вулицями Познаня, тримаючи гасла “Хліб і свобода”, “Геть росіян”, “Еще Польска не згинула”. Влада комуністів-сталіністів придушила повстання танками.

У 1956 р. на вулиці столиці Угорщини Будапешта робітники та інтелігенція вийшли на демонстрацію з вимогами позбутися залежності від Москви й провести чесні вибори. Так почалося повстання, яке набирало розмаху. Повстанці почали арештовувати співробітників угорської служби безпеки, частина армії перейшла на бік повсталого народу. Під тиском повстанців на посаду прем'єр-міністра поставлено реформатора Імре Надя, який заявив про вихід Угорщини з Варшавського договору. У відповідь обурена Москва дала наказ ввести в Будапешт війська Варшавського договору. Повстання було жорстоко придушено. Реформатор Імре Надя, який оголосив Угорщину нейтральною державою, при якому було звільнено політв'язнів, заявлено про відмову від прискореної колективізації і про вихід Угорщини із РВД, за домаганням Москви було засуджено до смертної кари. Поставлений Москвою новий лідер Угорщини Янош Кадар під керівництвом співробітників КГБ (і посла СРСР в Угорщині Андропова) вчинив жорстокі репресії щодо учасників повстання. Під час повстання загинули тисячі угорських повстанців та сотні радянських військовиків.

Окремою сторінкою історії стали події у Чехословаччині 1968 р., які отримали назву Празька весна. Процеси лібералізації суспільства в Чехословаччині безпосередньо пов'язані з лідером компартії Олександром Дубчеком, якого 1968 р. обрано на чолі нового комуністичного уряду. У країні намітився процес проведення економічних, соціальних і політичних реформ, підтриманий мітингами, які відбувалися по всій Чехословаччині. У чехосло-

ваьких подіях Кремль побачив загрозу для соцлагеря. Прикриваючись зверненням просоветських членів компартії Чехословаччини до кремлівського керівництва про “допомогу” (це нагадує звернення Януковича до Путіна під час Революції гідності), лідер Советського Союзу Брежнев видав у серпні 1968 р. наказ ввести в Чехословаччину війська Організації Варшавського договору, в яких переважали советські військові частини. Танки відкрили вогонь на вулицях Праги по протестувальниках. Все керівництво компартії Чехословаччини було заарештовано. Як і в Угорщині, Празьку весну задушили танки. На місце звільненого реформатора Дубчека Москва поставила Густава Гусака, який керував країною під диктовку Москви.

Подіями, які пришвидшили розпад соцлагеря, були російська війна в Афганістані та прихід в СРСР до влади Горбачова у 1985 р. Після оголошеного ним курсу на демократизацію, гласність і перебудову тоталітарний соцлагер, в якому накопичилися соціальні, економічні й політичні проблеми, почав наприкінці 1989 р. розпадатися. У країнах Центральної і Східної Європи до влади прийшли демократичні сили. 1 липня 1981 р. у Празі Болгарія, Угорщина, Польща, Румунія, СРСР і Чехословаччина підписали прото-

кол про припинення чинності Варшавського договору. У боротьбі за свободу і демократію країни соцлагеря пройшли тяжкий шлях випробувань.

У повалення імперії зла свій вклад внесла й Україна, для якої найбільшою метою було здобуття незалежності, відродження власної державності. Кремльське керівництво втішало себе думкою, що не допустить розпаду Советського Союзу, міцно стягнутого залізними московськими обручами. То була передчасна вітха. Під впливом подій у Польщі, де голосом нації стало профспілкове об'єднання "Солідарність", почалися демократичні зрушення в республіках Балтії: створено демократичні об'єднання "Саюдіс" (у пряму перекладі Рух) у Литві, Демократичні і Народні фронти в Естонії та Латвії. То був час, коли 1987 р. з тюрем і концтаборів вийшла чимала кількість політ'язнів, які відбули п'ятнадцять і більше років ув'язнення. Двома роками раніше, 1985-го, коли до влади в СРСР прийшов Горбачов, вийшов на волю В'ячеслав Чорновіл. Під впливом подій у республіках Балтії (з ними налагодився тісний контакт) в Україні оголосили про продовження видання редагованого В. Чорноволом позацензурного журналу "Український вісник" і відновлення діяльності Української Гельсінської Групи, усіх

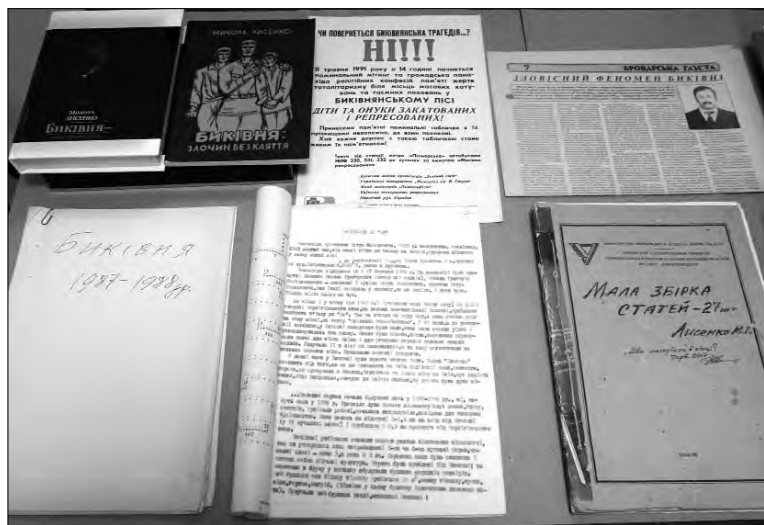
членів якої впродовж 1976—1981 рр. було заарештовано. Переважна частина з них, вийшовши в 1987—88 рр. на волю, продовжила боротьбу за незалежність України.

Очевидно, що Українська Гельсінська Група не могла бути такою силою, щоб боротися з тоталітарним режимом. Тому на таємній зустрічі В. Чорновіл (ініціатор), Богдан і Михайло Горині вирішили створити на основі УГГ опозиційну до КПРС партію під камуфляжною назвою Українська Гельсінська Спілка. 7 липня 1988 р. на 50-тисячному мітингу у Львові, що відбувся на площі біля пам'ятника Іванові Франкові, було проголошено створення УГС, оприлюднено її програмний документ “Декларація принципів” (автори Богдан і Михайло Горині, В'ячеслав Чорновіл).

Хочу наголосити, що УГС було створено в тому ж році, що й “Саюдіс”, причому за рік до створення Народного Руху України за перебудову. Порівняно з НРУ УГС була радикальною політичною структурою й мала чималий вплив на ідеологію й діяльність пізніше створеного НРУ. Не випадково Михайло Горинь — один із засновників УГС, став секретарем НРУ і заступником його голови Івана Драча. Спільна діяльність УГС, НРУ, товариств та об'єднань національно-політичного спрямування, їхні зусилля в боротьбі за свободу й незалежність України не були даремними: 24 серпня 1991 р. Україна проголосила Незалежність — величний історичний акт. Советська імперія канула у Лету. Вірю, що її осердя з нинішнім кремлівським керівництвом чекає така ж доля.

Верховоди російської недові-
перії не почуваються в безпеці, їх
лякає неминучість розпаду РФ, а
тому докладають неймовірних зу-
силь, щоб відновити СРСР. Під
їхнім прищомом дві найбільші рес-
публіки колишнього Советського
Союзу — Білорусія й Україна.
Фактично Білорусь уже підготов-
лена до поглинання її Росією. На
перешкоді імперських амбіцій
Путіна — Україна. Минулих п'ять
років було чимало зроблено для
того, щоб не дати Путіну створи-
ти в Україні т. зв. “русскій мір”.
За короткий час побудовано
Збройні сили України, налагод-
жено контакти з демократични-
ми державами світу, які не лише
співчували Україні, а й активно їй
допомагали.

Прихід до законодавчої й виконавчої влад учасників фінансованого олігархом Коломойським 95 квартиру негативно вплинуло на внутрішню ситуацію в Україні й похитнуло ту позицію, яку їй вдалося завоювати в світі. До того ж призупинилися розбудова Збройних сил України. Передбачене Державним бюджетом фінансування по статті безпека й оборона, як твердять спеціалісти, недостатнє для подальшого зміцнення Збройних сил України. Настав час, коли від кожного національно свідомого громадянина залежить — витримає Україна нові випробування чи потрапить у міцні залізні обійми Москви, з яких знову доведеться вириватися. Вірю, що час працює на Україну. Вистіймо! Переможе опівнічний Іваном Франком український “Дух, що тіло рве до бою”!

Пам'яті дослідника злочинів у Биківні

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Національний історико-меморіальний заповідник “Биківнянські могили” 8 листопада провів захід, присвячений пам’яті Миколи Лисенка, який трагічно загинув 5 років тому — в 2014 році.

Микола Лисенко (1927–2014) — громадський діяч, історик, багаторічний дослідник Биківнянських поховань, автор десятків публікацій та книжок “Биківня: злочин без каяття” (1996), “Биківня — наш вічний біль” (1999). Був одним із фундаторів Українського товариства “Меморіал” (в останні роки — почесним головою) та членом “Товариства політ’язнів та репресованих”.

Наполегливість Миколи Лисенка, його численні виступи і публікації, листи і відозви, як і активність інших першовідкривачів Биківнянських поховань, сприяли розкриттю правди про таємну спеціалітку НКВС УРСР у Биківнянському лісі та початку

Микола Лисенко

уваги польської влади та громадськості до вшанування польських громадян, інтернованих ССРСР та розстріляних НКВД у Биківнянському лісі...

Захід відбувся на території Меморіального заповідника. У ньому взяли участь співробітники заповідника, члени родини Миколи Лисенка, представники громадських організацій: Українського товариства “Меморіал” ім. Василя Стуса та МГО “Соловечке Братство”. Учасники поминального заходу поклали квіти до братських могил на Міжнародному меморіалі жертв тоталітаризму 1937—1941 рр. та ознайомились з виставкою архівних матеріалів Миколи Лисенка... Син Миколи Лисенка презентував нове перевидання спогадів невтомного дослідника Биківнянської трагедії — “У жорнах комунізму”. У виступах Генерального директора Національного меморіального заповідника “Биківнянські могили” Богдана Біляшівського та його заступників з наукової роботи Тетяни Шептиць-

вшанування численних жертв сталінських репресій. Тема Биківні з'явилась у житті Миколи Лисенка 1986 року, а влітку 1987-го він написав лист "Ями" — звернення до Спілки письменників України з інформацією щодо стану поховань у Биківнянському лісі та проханням зрушити справу зі вшанування могили. Микола Лисенко також зібрав і опублікував спогади мешканців хутора Биківня — ще живих на ту пору свідків трагічних подій, уперше оприлюднив невеликі списки сталінських жертв, яких таємно поховали в Биківнянському лісі, та інформацію про окремих репресованих осіб. Особливо відзначають його роль у приверненні

кої було окреслено неймовірні зусилля дослідника злочинів НКВД у лісах Биківні в боротьбі за встановлення історичної правди з тодішніми органами КПУ та КГБ. Без цих героїчних зусиль нинішнього Меморіального заповідника могло взагалі не бути сьогодні. А Голова МГО “Соловецьке Братство” виступив з пропозицією встановити меморіальні дошки на адміністративному приміщенні Національного історико-меморіального заповідника “Биківнянські могили” Миколі Лисенку та його попередникам у цій святій громадській справі — Василю Симоненку і Аллі Горській (вбитих за це агентами КГБ), та переслідуваному Лесю Танюку.

Ігор ДОВГАНЮК: «Готовність до надзвичайних задумів і звершень в ім’я Бога»

— Ігоре Дмитровичу, як з’явився задум книжки? Чи одразу визначали її жанр як автор?

— У кінці 80-х — на початку 90-х рр., коли ми (знову ж таки меншість) виборювали Незалежність, то ризикували, адже не зовсім відомо було, чим це все завершиться. А коли вже звершилось 24 серпня 1991 року, думалось, що більшість, ознайомлена з історією, візьметься активно, а найголовніше — чесно розбудовувати справедливую Державу. Працюючи на різних посадах, від викладача до мера, від директора до дипломата, м’яко кажучи, заперічав, що не все так гладко у наших з Вами краях. Проблема ще й у тому, що трудячись дипломатом у різних країнах, спостерігав там аналогічні “картини”. Тож як практикуючий християнин вирішив спробувати хоча б тим, хто прочитає твір, показати Господній шлях майбутнього розвитку Землі, тобто спроектувати, як на мене, “побудову гідного для Світової громади життя”.

Стосовно жанру. Вважаю, це такий собі мікс: від романтики й частково мемуаристики до застосування публіцистичних елементів реальної сучасності — та не фантастичної, а футурологічної прийдешності.

— “Нібито Божий перст вказав поле битви добра і зла, і демонічні сили вже витрунчилися у бойові шеренги, очікуючи перших ударів ангельських дружин”, — чи й справді автор відчув, що отримав інформацію “наче з космічних глибин”?

— Оскільки в розділі 1.5 твору описано реальні події при зустрічі Богдана Діденка з Михайлом Чеснотрудом, який “Увірував”, то просив би “звернути увагу на те, що не потрібно над цим малим підприємцем, Чеснотрудом, державної надбудови контролерів, які нічого, окрім хабарництва, не продукують. Не треба інспектування, бо він Увірував! Ось із цього “Увірую!” варто розпочинати лагодити нашу зіпсовану машину на ім’я Держава”. Тож мені довелося впродовж цілого життя отримувати такі “сигнали” від багатьох особистостей, які, по-перше, самі “Увірували”, а по-друге, дали змогу “Увірувати в Господа” авторів книги.

— Очевидно, що Ви опиралися на власний життєвий та професійний досвід, однак Ваш твір — не мемуари, не нотатки про пережиті в боротьбі самостійника-державника, а роздуми про те, як мало би бути і як має бути. Ідеаліст і реаліст-практик не суперечили один одному?

— Мабуть, у мені в минулому житті-бутті, як і в багатьох інших реалістах-практиках, постійно нагромаджувалося усе те, що нас оточує: і позитив, і негатив. Складна напружена робота не надто слугує збиранню врожаїв з поля роздумів. Але тепер, перебуваючи вже на заслуженому відпочинку, Господь напевно надав нову інформацію “з космічних глибин”, як Ви зауважили, й мені довелося використати її у творі. Тому тут суперечностей не бачу, але, як на мене, у творі відслідковуються різні етапи нашого життя.

— “Місто Кола”, читай — Коломия — не лише рідне місто, яке Ви очолювали як міський голова. В книжці це місто місії, всесвітній центр, який обирає для втілення своїх мислительних та ідеалістичних ідей. Чому?

— Д.І.Д. (Довганюк Ігор Дмитрович) з діда пра-пра-діда проживає на клаптику землі Міста Кола. Але на це питання, аналізуючи твір, влучно відповіла у газеті “Слово Просвіти” одна з моїх славних землячок: “...Автор, як і кожна любляча дитина, робить Центром Всесвіту той клаптик землі, де загоріла його душа. Ця вросла у гліб земного тяжіння пуповина і сьогодні, вже в зрілому віці, не дає йому бажання проминяти цей клаптик землі на будь-які інші, найпокусливіші...” Хіба можливо щось додати до цих теплих слів?!

— Духовна республіка Бердника, заснована в Коломій, виявилася недовозможливою, бо реалії наших 90-х розчавили чимало найкращих ініціатив і починань. Чи не це примусило Вас зображувати реальних коломиян і їхні діяння? Відчувається, що Ви багатьом з них “підрихтували” біографії... Ви добрий — навіть негативні персонажі отримали від Вас можливість “виправитися”. Вірите, що добрий умисел творить дива?

Цього, 2019 року, до 150-річчя заснування товариства “Просвіта” (2018) та 30-річчя створення Коломийського міськрайонного ТУМ ім. Т. Шевченка (2019) вийшла в світ книжка першого голови міськрайонного ТУМ ім. Т. Шевченка (“Просвіта”) Ігоря Довганюка “Наш спаситель. Чекаємо”.

Як зазначає видавець, цей твір жанрово поєднує недавнє минуле й сучасне життя-буття Міста Кола та футурологічне бачення його містянами заснування справедливої “Нової землі” як втілення ідеї Господа практикуючими вірянами.

Аби змінилося життя в Місті Кола, має змінитися не лише Україна, а й світ.

Як зазначає письменник Микола Савчук, книжка Ігоря Довганюка, за фахом педагога та дипломата, а за покликанням — громадського діяча і мислителя, який завжди керувався християнськими і демократичними принципами, варта уваги, бо автор обрав шлях істини, ідеї Добра і Справедливості.

Редакція “Слова Просвіти” запросила Ігоря Довганюка до спілкування, сподіваючись, що наші читачі примножать коло шанувальників автора, бо “хто почує й увірує, перетворить ідею на чин”.

— Про Духовну республіку Бердника, яку він започатковував в Місті Кола, можна писати томи книг. Тим більше, що мені, тоді заступникові мера, доводилось проводити організаційну роботу заходу. Піднесення на зорі Незалежності у коломийській громаді було безмежне! До речі, його дочка Громова Бердник й сьогодні працює керівником мистецьких програм в Українській Духовній Республіці (взято з її життєпису у ФБ).

Стосовно біографій героїв твору, то вони надзвичайно “згушені”, зібрані з багатьох сучасників, які щоденно існують, живуть, діють (і доброді, і їхні антиподи) поруч нас з Вами. Стосовно моєї “доброти до негативних героїв”, то маю твердо сказати, що впевнений у ласці Господній до всіх. Бог “є справедливий Суддя, що за добро нагороджує, а за зло карає”, ми ж маємо Вірити, Надіятись та Любити (Божі чесноти). Ох! Якби ми, земляни, всі повірили в “Єдину, святую, соборну й апостольську Церкву”, то ДИВА з’явилися б напрочуд швидко! Переконалися!

Оскільки в попередньому абзаці торкнувся “ВІНАЛЮ”, то хіба ми не маємо прикладів Валуєвських указів, Сталінських репресій... чи теперішньої війни на сході. Ажده однією з основних причин цього конфлікту є різний підхід до мовного питання. Подібна ситуація має місце й у Франції, де профспілки і товариства захисту французької мови об’єдналися для боротьби з наступом англійської мови на французький ринок праці. Наприклад, колишній президент Франції Жак Ширак неодноразово повторював, що французи повинні грудьми стати на захист своєї мови, зберегти її значення і поширеність у світі.

Думку завершую словами з твору: “Тоді ж згадана мова (VINALU), створена на базі штучних та етнопонаціональних мов, стане основою для створення штучної галактичної мови, — переконаливо доводив присутнім Грищенко спільний кут зору, вироблений його новими колегами-мовознавцями. Закиди лінгвістам з боку прихильників

англомовних вчених стосовно того, що не варто створювати штучну мову, а використати англійську — для вивчення її світовою спільнотою, оскільки цей напрям коштуватиме Людству дешевше, спростували більшість присутніх науковців, посилаючись на жадливі історичні приклади нищення мови сусіда задля вивчення своєї”.

— “Химері поміж снами та уявою” — заголовок першої частини (чи підзаголовок) роману “Наш спаситель. Чекаємо”. Однак в тексті йдеться не про химері, а про реальні загрози катастроф не лише Україні, а самій планеті Земля. Як же автор передмови Микола Савчук, “останній шанс врятувати нашу Землю від екологічної, соціальної, медичної, мовної, моральної та інших катастроф”. Мені імпує, що Ви як автор не зробили Україну вмістилищем пекла, натомість саме Місто Кола може врятувати людство, ставши господарем “Всесвітнього Форуму” та “прикладом для усіх населених пунктів Планети”, де випрацюють напрями розвитку Людства. Дамо можливість нашим читачам стати уявними громадянами Міста Кола і перейнятися Вашими ідеями. Ваш роман релігійний. Бог Творець і Вседержитель, Бог Спаситель. Бог — Уравиствитель Світу. Чи й справді інтелектуали, залучені рятувати Землю, здатні поєднати це в своєму світогляді?

— Перш за все інтелектуали мають самі Увірувати в Спасителя й самі стати СПАСИТЕЛЯМИ НАШОЇ ПЛАНЕТИ! Інакше уся нагромаджена у Світі зброя рано чи пізно вибухне. Це ж усі свідомі люди прекрасно розуміють. Ажде нема кінця-краю її вдосконаленню, а прийдє остання година, коли знайдеться “геній” з психічними ознаками, який застосує “це ганебне надбання Людства”. То чого ж ми чекаємо?! Чому розумна частина Людства, інтелектуали всіх країн не об’єднуються й не докладають усіх своїх сил на роззброєння в усіх кутках нашої прекрасної Планети? Хіба нема інших проблем,

У Ігоря Дмитровича Довганюка багатий життєвий, громадський, політичний досвід. Уродженець м. Коломия закінчив славновісну коломийську СШ № 1 ім. В. Стефаніка, Львівський лісотехнічний інститут, очолював Коломийський коледж, працював заступником Коломийського міського голови (1990—1992), міським головою м. Коломиї (1994—1998), був депутатом міської та Івано-Франківської обласної рад.

Ігор Довганюк — перший голова міськрайонного ТУМ ім. Т. Шевченка “Просвіта” (1989—1990).

З 1999-го до 2010 року — на дипломатичній роботі, зокрема в Грузії, Марокко, Литовській Республіці.

Закінчив Дипломатичну академію в Тбілісі, Вищу комерційну школу в м. Тулузі (Франція)

окрім озброєнь? Тому якщо ти інтелектуал, то в тебе має бути позитивний світогляд!

— “Масмо усім миром відкинути погане і плекати те, що найкраще, найцінніше”. Як це зробити і героям роману, і читачам? Які бачите шляхи українців?

— Герої роману, яких сотні, це вже здійснили, а читачі, яких, маю надію, буде тисячі, — розпочнуть спочатку приходити до Справжньої Віри в Господа, а після цього надзвичайно складного кроку й до відповідних дій! Дехто з моїх колег після прочитання твору питає, чи вірю я сам у те, що написав? То чи маю право сумніватись після тривалої роботи — написання першого свого твору, хоч і “химерного поміж снами та уявою”. А щодо УКРАЇНЦІВ, то маю велику надію, що значна їх частина об’єднається не в 350 політичних партій, а хоча б у 5 (дві правих, дві лівачьких і одна центристська) і не поборюватимуть одна одну на користь вороженькам, а добросовісно конкуруватимуть між собою задля блага свого народу. Нарешті вони спробують об’єднати Україну в країну, яка покаже приклад позитивного розвитку Світові (в 12-ти напрямках, які показані в творі)!

— Ви не образитеся, якщо Вас назвуть утопістом чи ідеалістом з Коломиї? Я ж думаю, що Світло думок, написаних чи ослонених, роблять наш світ кращим...

— Нарешті, окрім розроблених на Форумі найголовніших дванадцяти напрямків розвитку Людства, у світових лідерів виникли інші великі задуми, зокрема, з’явилася ідея щодо започаткування всесвітньої системи обов’язків людей, паралельно з вдосконаленням порядку їхніх прав, що дало б змогу збалансувати ці дві важливі гілки діяльності кожної особистості Землі** (витяг з твору).

Утопістів та ідеалістів згадують в історії частіше від деяких “просунутих інтелектуалів”. Дай Боже, аби Світло думок Письменників, справжніх Вчених, всіх Особистостей доброї волі, що працюють над розвитком Світу, ставало з кожним днем дедалі більше й більше. І тоді їхні діти, онуки, правнуки... скажуть їм ДЯКУЮ!

Не пам’ятаю, хто написав такі слова, які стосуються й автора: “Одна написана тобою книжка може змінити твоє життя! Чому? Бо ти сам глибше увірував!”

Спілкувалася Любова ГОЛОТА

* Ідея Богдана Гаврилишина

Шевченкове слово об'єднує молодь

Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ,
голова журі ІХ конкурсу

Цей конкурс покликаний об'єднати молодь у Шевченковому слові. Наше завдання як членів журі — надихнути молодь на сприйняття сьогодення через систему морально-етичних принципів Тараса Шевченка. Творчість Кобзаря актуальна, вона важлива для розбудови держави XXI століття.

Особливості розвитку України, колоніальний період минулого наклали свій відбиток на “психологію” дня теперішнього й тих, кому випало жити сьогодні. Завдання побудовано в такий спосіб, щоб показати, що Шевченкове слово актуальне, воно визначає україноцентричну оптику бачення нашої культури й історії, мови й літератури. Не йдеться про підготовку біографів чи дослідників Шевченка, хоча для студентів гуманітарних спеціальностей завдання, безперечно, відповідають рівневі підготовки, а про формування світогляду молоді, якій запропоновано взяти для себе сенси, закладені в творчості Тараса Шевченка.

Сьогодні молодь живе в діджиталізованій реальності, проте важливо навчитися критично ставитися до медіаповідомлень, перевіряти інформацію в різних джерелах, уникати потрапляння в мережу фейків або ж гібридних технологій, спрямованих на розбрат. І ось тут Шевченкове слово є тим підмурівком, що має можливість знайти ґрунт, подивитися на світ не як на простір суцільних катастроф і “зрад”, а на процес, у якому в різні періоди також було неспросто. Проте людина, якщо вона справді сформує в собі правильний оптичний прилад для аналізу дійсності, зможе все подолати й допомогти розбудувати українську європейську державу, у якій утверджуватиметься повага до слова й культури загалом, історії й сьогодення.

Тарас Шевченко заклавав понадчасовий імператив, який визначає не лише минуле української нації, а вектор думання для сьогодення й майбуття. Згадаймо лише його “І мертвим, і живим, і ненарожденним...”

Безперечно, ми ставимо на меті також і формування в конкурсантів і конкурсанток естетичного сприйняття Шевченкового слова, яке не має строків за давності. “Садок вишневий коло хати...” — вірш, що репрезентує естетику української дійсності, гармонію та красу. Й подібних творів у космосі Тараса Шевченка чимало. Важливо навчитися сприйматися поезію як один із чинників гармонізації власного внутрішнього світу.

Я би сказав, що важливо, аби поезія й сьогодні виконувала здоров'язбережувальну функцію, поєднуючи нас зі світом прекрасного. Прекрасне — в світі природи навколо нас.

Проте виклики цифрової реальності дедалі виразніші й сильніші. Чи зможе така реальність також бути джерелом нахнення й гармонії? Що для цього потрібно зробити?

Творчість Тараса Шевченка дає можливість сформувати спокійний, виважений погляд на світ. Не страшно йти вперед і здійснювати відкриття, якщо ти маєш потужну основу, якщо нове не похитне твоєї віри, не дасть загубитися в новому безмірі можливостей. І тому творчість Тараса Шевченка життєдайна, вона утверджує цінність людини, а водночас і свободи, краси, мудрості й гармонії зі світом, який побудовано на принципах поваги до Іншого.

Усі десять років конкурс проходить на високому рівні завдяки самовідданій праці співробітників Інституту модернізації змісту освіти МОН. Біля джерел конкурсу була Людмила Іванівна Пясецька, яка опікувалася роботою з обдарованою молоддю. Після її трагічного відходу у засвіті конкурс перейшов під опіку Євгенії Іванівни Науменко, яка

У Житомирі відбулось урочисте відкриття ювілейного X Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

жертвно працює задля того, аби конкурс об'єднував молодь у Шевченковому слові. Досягнуто, що співробітники ІМ-ЗО на фінальному етапі їдуть в області із завданнями, щоб контролювати якість проведення, а урочисте закриття відбувається в сакральних Шевченкових місцях. Кілька років тому закриття проходило в Каневі на Чернечій горі, потім у Києві в Музеї імені Тараса Шевченка та в “червоному” корпусі Київського національного університету імені Тараса Шевченка. У закритті брала участь міністр освіти і науки України Л. Гриневич (вона готувала також вітальні слова на відкриття фінального етапу), віцепрем'єр-міністр із питань гуманітарної політики В. Кириленко, профільні заступники міністра освіти і науки України, державний секретар МОН П. Полянський. Вдячний Міністерству освіти й науки України за підтримку цього важливого міжнародного конкурсу. Сподіваюся, що підтримка триватиме й надалі. Під час одного урочистого закриття в Каневі навіть відбулась передача копії державної нагороди, яку свого часу отримала Віра Річ, блискачка перекладача Тараса Шевченка англійською мовою, проте ця нагорода загубилась після смерті британської тлумачки. Л. Гриневич разом із Адміністрацією президента України допомогла відновити нагороду, яку було урочисто передано до Музею-заповідника Тараса Шевченка в Каневі, де є окрема експозиція, присвячена Вірі Річ.

Слова вдячності хотів би сказати й попереднім очільникам журі: це поет епохи, Герой України Борис Олійник, який очолював на той момент і Комітет із присудження Національної премії України ім. Т. Шевченка; один рік після смерті Бориса Ілліча конкурсом керував Сергій Гальченко, заступник директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, далі головування перейшло до професора Житомирського державного університету ім. І. Франка, мовознавця Віктора Мойсієнка. Широ вдячний усім колегам-членам журі, які впродовж 10 років самовіддано працювали в команді, перевіряючи роботи учасників і учасниць фінального етапу. Слова вдячності заступникам голови журі, які в різні

роки допомагали в проведенні перевірки фінального етапу конкурсу: Валентині Філінюк, доцентів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Галині Гримашевич, доцентів Житомирського державного університету ім. І. Франка, Оксані Приходько, завідувачці кафедри Національного авіаційного університету, Петру Іванишину, завідувачу кафедри Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка.

Конкурс імені Тараса Шевченка — це міжнародний конкурс, у якому беруть участь учні та студенти з країн Європи, Америки, Сходу тощо. Уже традиційно надходять товстезні пакунки з роботами з Великої Британії, США, Молдови, Бельгії, Грузії, Іспанії й багатьох інших країн, тож мої слова вдячності Міністерству закордонних справ України й очільникам усіх осередків українська за кордоном, де проходить конкурс.

У завданнях фінального етапу ми не ставимо за мету перевірку граматики чи лексики. Безперечно, у творчих роботах звертаємо увагу на грамотність, проте важить інноваційність погляду, самостійність і зрілість суджень, їхня оригінальність і обґрунтованість. Завдання побудовано в такий спосіб, щоб учасники й учасниці мали можливість розкрити власний творчий потенціал: наприклад, підготувавши енциклопедичну статтю на певну тему, що стосується життя й творчості Тараса Шевченка, або ж написавши виступ, уявивши, що Тарас Шевченко іде на президентські вибори в Україні сьогодні. У різні роки й завдання були різними, проте важливо, щоб вони розкривали творчий потенціал учнів

і студентів, а також були компетентнісно зорієнтованими. Ми запровадили компетентнісність завдань на фінальному етапі конкурсу ще до проголошення поняття “Нова українська школа”, важливим чинником якої є компетентнісна спрямованість. Теми, пропонувані учасникам і учасницям, проблемні, філософські, пов'язані з ситуацією війни в Україні, зі складними морально-етичними колізіями, які доводиться переживати. Були завдання, у яких потрібно обґрунтувати другові, що творчість Тараса Шевченка може бути цікавою й актуальною. Інколи ми проєктували, що таким другом є мешканець країн ЄС, США чи Японії, тож важливо обґрунтувати наявність у творчості Шевченка сенсів, зрозумілих мешканцям інших країн. У такий спосіб утверджуємо Шевченкове слово як понадчасове й таке, що містить цінності, важливі для всього світу: цінність гуманізму, поваги до себе й Іншого, готовність брати відповідальність на себе, відстоювати власні позиції та переконання, бути відкритим до нового досвіду.

Завдання побудовано так, що вони формують ціннісний вимір сприйняття дійсності, а це, вважаю, є одним із найтяжчих моментів навчального процесу загалом.

Завдання фінального етапу творчі, а не граматичні, і в цьому величезна перевага конкурсу імені Тараса Шевченка порівняно з іншими. Ми перевіряємо не грамотність, не просто знання рідної української мови, а закладаємо фундамент для нового українського мислення людини XXI століття. І вважаємо, що чинником такого мислення має бути модерне Шевченкове слово, яке є вершинним в естетичному плані й буттєвоважливим в аспекті філософському.

У журі фінального етапу працюють фахові викладачі закладів середньої освіти і вищої школи. Крім того, як голова двох фінальних етапів конкурсу “Учитель року” в номінації “Українська мова й література” залучав до перевірки переможниць конкурсу. Цього року в лютому ми працювали в одній групі з Ольгою Кецмур-Лев, переможницею конкурсу з Івано-Франківської області. На жаль, не змогла долучитися до перевірки переможниці 2015 року Олеся Калинич, але сподіваюся, що надалі Закарпатська область знайде можливість її відрядити для перевірки завдань. Працювали також Людмила Пристай із Хмельниччини й Руслана Петрокушин із Тернопільської області. Є в журі й кістяк команди членів журі IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури: Оксана Тебешевська, Людмила Коткова, Людмила Петраківська й багато інших. Сподіваюся, що до нас повернуться й Галина Гримашевич. Вдячний науковцям, які представляють вищу школу, бо це огром роботи. Радий, що беруть участь члени журі з військового ліцею імені Івана Богуна, які перевіряють роботи “військовиків”. Загалом серед лідерів ІХ конкурсу є Черкаська, Івано-Франківська, Сумська, Одеська, Миколаївська області. Щороку в переможцях маємо майже всі області України й місто Київ. Особливу радість переживаємо тоді, коли в протоколі бачимо в лідерах роботи з Луганської та Донецької областей, на території яких тривають бойові дії.

Конкурс утверджує переконання, що українська мова — чинник нашої модерної української ідентичності, а творчість Тараса Шевченка — важливе джерело формування державоцентричної української позиції. І в цьому переконують не лише міркування багатьох науковців і письменників, які ми пропонуємо для осмислення (Є. Сверстюка, І. Малковича та ін.), а й президентів США, відомих у світі політиків, які в різний час зверталися до Шевченкової думки, переконуючи світ у її важливості для розбудови громадянського суспільства силі.

**“Розумієш, що сталося, але
ще не хочеш у це вірити”**

Юлія ніколи не думала, що стане військовою. Події країни, починаючи з 2014-го, змінили не одну долю. Юля згадує час Майдану: прокинулася вранці, побачила в новинах, як б'ють людей. Промайнула думка: “Невже це ми? Це Київ?...” Охопило заціпеніння: це неправда! І так почався її з чоловіком Данілом шлях: Майдан, пекельне Водохреще... Вразало лицемірство людей у нібито цивілізовані часи. І вони протидіяли. Данііл пішов захищати східні кордони з першого дня мобілізації, 18 березня 2014-го. “Я постійно сиділа на телефоні. Він дзвонив рідко, а коли дзвонив, то розповідав таке, у що важко було повірити. Обстріли градом з боку Росії. Війна...” Уже 11 серпня в селі Степанівка на Донеччині його не стало. Юля везла у цей час йому броньовану машину, але він Даніілу вже не знадобився... Так розпочалася її війна з Росією. Вона відвідувала курси медичної допомоги, була волонтером, а потім пішла на фронт. Була у всіх гарячих точках. Пригадає Дебальцеве, солоний присмак, який стояв у горлі в стінах Бахмутської лікарні: “Піт, кров і бруд на кахлях”.

Війна — не людська справа

Тому, за словами Юлії, не варто закріплювати за статтю військовий фах. Стереотипи щодо жінки на війні нині зникають. Але ж ще донедавна жінку бачили тільки як берегиню домашнього вогнища, яка перере, готує борщ і виховує шістьох дітей (сміється, розказуючи Юлія). А де ж наша гендерна рівність і що тоді в розумінні суспільства є нормою? Агресивність і нетерпимість чоловіків до жінок? Юлія дивувалася цим моментам, надто коли повернулася до мирного життя. Вона була мобілізована діловим, маючи юридичну освіту. На початку літа 2015-го їхній батальйон перемістився до Попасної, фактично жінка була розвідником-гранатометником. Військова

Олег ОЛЕКСЮК,
засл. працівник культури України

Сімнадцять років поспіль, перебуваючи у складі журі Всеукраїнського конкурсу-фестивалю військово-патріотичної творчості “Оберіг”, я маю радість спостерігати за розвитком теми любові до рідного краю, до неньки-України серед аматорських художніх колективів, читців поетичних творів, співаків і хореографів соборної України. Згадуються енергійні авторські пісні барда, воїна-інтернаціоналіста Миколи Вишняка (с. Долматівка Голопристанського району). Надовго закарбувався у пам'яті авторський танок талановитого хореографа Аліси Макаренка, яка єдина за всю історію престижного конкурсу серед солістів-хореографів здобула звання лауреата гран-прі Всеукраїнського конкурсу-фестивалю військово-патріотичної творчості “Оберіг”. Нині Аліса ділиться своїми творчими знахідками з хореографами Євросоюзу у власній хореографічній студії у Варшаві. За сімнадцять років художні колективи та солісти з Херсонської, Київської, Харківської, Миколаївської, Черкаської, Запорізької, Вінницької, Чернігівської та Полтавської областей збагатили репертуар українськомовними патріотичними

Жінка-захисник: зустріч із Юлією Кірілловою

В Інституті філології КНУ імені Тараса Шевченка відбулася зустріч з ветеранкою 25-го мотопіхотного батальйону “Київська Русь” Юлією Кірілловою. Ця дивовижна дівчина своєю історією ще раз підтверджує: захисник — передусім людина, стать не важлива.

професія — це відповідальність за життя і здоров'я побратимів. Ти маєш бути впевненим, що не заціпенієш, витримаєш, не плакатимеш. І тут не йдеться про те, жінка чи чоловік, а суто про набір людських рис. А страхи на війні мають усі. Хто не боїться, той або псих, або брехун. Юлія згадує власні страхи: вона боялася болу, боялася смерті та того, як це б сприйняли її близькі. Жалом здавався полон, можливі катування й гвалтування. Найтяжче — коли помирають на руках. Юлія згадувала загибель двох посестер з її батальйону — Наталі Хоружої та Яни Червоної.

І все-таки до 2016 року існував поділ на “чоловічі” та “жіночі” (санінструктори, кухарі, швачки та ін.) професії на війні. Реакцією була адвокаційна кампанія “Невидимий батальйон”, зняли однойменний фільм про жіночійців на сході України. Внаслідок цього проєкту 2018 року ВРУ ухвалила закон, де закріплено 96 посад, які можуть обіймати жінки-військові. Теж своєрідна боротьба і перемога.

Почуття справедливості

До мирного середовища важко адаптуватися. Але й суспільство повинно реабілітуватися, не лише воїн, який повернувся. Посттравматичний стресовий розлад — нормальна реакція організму на ненормальну ситуацію. Ті, хто пішли на війну й повернулися, докорінно змінилися. У них змінилися цінності. Часто їм хочеться чогось нового, вони змінюють спеціальність. Гірша чи краща така людина — не ясно, однак вона вже не буде вчиняти знайомі їй правопорушення, бо бачила наслідки їх

там, на війні. І ця людина хоче, щоб суспільство її прийняло, зрозуміло та змінювало щось у собі. Захищати Україну можна і не йдучи на фронт. “Знання, навчання — найміцніша й найцінніша зброя. Якщо ви не можете йти в бої, ідіть вчитися та навчати інших”, — каже Юлія. Майбутнє, на її думку, за освіченими людьми. А від невчення батьків діти стають рабами.

На сході ми програли інформаційну війну. Людині легко задурити голову, коли вона бачить і чує лише одну точку зору. На Луганщині й Донеччині наших воїнів зустрічають по-різному. Є агресивні, а є такі, що знають, відчувають: є ті, кому до них не байдуже. Вони не залишені самі на сам із війною. Загалом, значила Юлія, 2014-го українці зробили неможливе — уперше ще з Помаранчевої революції самоорганізувалися, адже армію на початках підняли волонтери, це визнав і тодішній Президент. Важливо, щоб волонтери, воїни, ветерани бачили, що живуть не дарма. У допомозі героям Юлія Кіріллова знаходить себе сьогодні. Отримує другу освіту за програмою “Публічне управління та адміністрування”, координує ГО “Жіночий ветеранський рух”, займається проєктом “Амбасадор. Ветеранська дипломатія”, який знайомить увесь світ із нашими героями та розповідає правду про російську агресію. “Якщо ми здамося, вони будуть і в Європі, і в Штатах”, — наголошує Юлія. Але ж, ясна річ, здаватися — не про нас. Спільними зусиллями переможемо.

Відділ зв'язків із громадськістю
Інституту філології

«Оберіг» оберігає Херсонщину

творами. Нині у фестивалі беруть участь не лише воїни-інтернаціоналісти, а й учасники АТО, військовослужбовці Збройних Сил України, прикордонники та волонтери Незалежної України.

Цього року з понад 700 учасників XVII Всеукраїнського конкурсу-фестивалю військово-патріотичної творчості “Оберіг” журі, до складу якого увійшли, зокрема, народний артист України Харіс Ширінський, заслужені працівники культури України Олег Олексюк та Алла Кашицина, мистецтвознавець, директор іміджевої програми “Таланти III тисячоліття” Тетяна Ксенофонтівна (м. Черкаси) та інші, відзначило дипломами лауреата І премії та спеціальним призом “За високу виконавську майстерність” солістів-вокалістів Богдана Палія (м. Гола Пристань) Людмилу Штанько (м. Херсон) та Ірину Жарову (м. Херсон), Народний фольклорний аматорський колектив “Чулаківна” Чулаківського СБК Голопристанського району, Народний художній хореографічний ансамбль “Радість” м. Херсон, дипломами лауреата І премії та спеціальним при-

зом “За популяризацію військово-патріотичної теми в поезії” читців Підкошену Дар'ю (м. Черкаси) та Кравченко Аліну (м. Херсон). Низка учасників відзначені дипломами лауреата І премії та спеціальним призом “За популяризацію військово-патріотичної тематики”, дипломом “Надія фестивалю”. Кращим голосом фестивалю визнано соліста вокального ансамблю “Police Prime” Головного управління Національної поліції в Херсонській області Стефанчишена Павла, а кращою хореографічною постановкою фестивалю Народний художній ансамбль танцю “Едельвейс”. Лауреатами гран-прі престижного фестивалю визнано дует сестер Анастасії та Поліни Григор'євих (кер. О. Гуцало, м. Херсон) та центр танцю “GLC” (кер. Р. Горбач, Н. Лігай, м. Херсон).

Щира подяка засновникам фестивалю заслуженим працівникам культури України Аллі Кашициній та Володимирі Яценко, які усвідомлюють важливість національно-патріотичного виховання молоді через творчість ровесників та загартованих війною співгромадян.

Російсько-українська війна стане в майбутньому частиною поп-культури

В Інституті філології КНУ імені Тараса Шевченка відбувся міжнародний круглий стіл на тему “Війни і конфлікти як проблема сучасної цивілізації — рефлексії та культурний контекст”. Захід організував Інститут філології спільно з Зеленогурським університетом, Інститутом польської філології та Польсько-українським центром гуманітарних досліджень. Доповіді учасників мали міждисциплінарний характер і стосувалися рефлексій війни не лише в літературному дискурсі, а й у сферах віртуальної реальності, фотографії, театру, філософії, історії, психології.

Анна МУКАН,
прес-центр Інституту філології
Фото Юлії КУЗЬМЕНКО

“Незважаючи на цивілізаційний поступ, ми маємо чимало гарячих точок на мапі світу. Війни входять у наш розум, проникають у культурний простір, стають його складовою”, — відкрила круглий стіл Наталія Салтовська, доцент кафедри фольклористики Інституту філології. Рефлексії на воєнні події можемо спостерігати щонайменше у трьох площинах. Це народна творчість, авторська літературна інтерпретація та меморат — особливий тип нарації, те, що фіксує пам'ять учасників і очевидців бойових дій.

Виступ Богдана Троха, доктора габілітованого, професора Зеленогурського університету, стосувався трансформації значення карткових і відеоігр, створених за мотивами російсько-української війни. “Настільна гра вже не є просто розвагою. Сьогодні гра розкриває очі гравця на реальність, спонукає мислити, шукати причинно-наслідкові зв'язки в подіях”, — переконаний науковець. Доповідач для прикладу взяв три гри, пов'язані з подіями Євромайдану, Революції

гідності та окупації Донецька. Відео і карткові продукти розроблені в Польщі та Бельгії. Основний посыл розробників ігр — незаангажовано показати конфлікт двох ворогуючих сторін (Росії та України). У цих іграх немає переможців у традиційному сенсі. Наприклад, у кінці відеогри “Battle for Donetsk” (LuGosStudios) з'являються слова: “Гру закінчено. Ви виграли битву, але програли гру. Багато цивільних було вбито” (пер. з англ.) Гра з площини розважальної переміщається у площину інформаційну. “Людина, що грає у ці ігри, має обмежені знання про реальність, у якій живуть учасники протистояння на екрані, але вона розуміє моральну сторону їхнього конфлікту”, — переконаний Богдан Троха. Цей продукт розважальної індустрії має всі шанси розвінчати стереотипи щодо українців, які склалися у багатьох країнах завдяки заангажованій внутрішній політиці. Сучасний світ приніс людству зміни не лише у веденні війни (гібридний вид). Трансформації зазнала й культурна сфера життя суспільства. Традиційні канали зв'язку з реципієнтами потроху втрачають свою актуальність. Арсенал засобів

впливу на аудиторію розширюється завдяки, зокрема, й іграм. Тому класична книга “Homo Ludens” (Людина, що грається) Йогана Гейзинга сьогодні знову стає актуальною, а поп-культура продукує нові способи пізнання дійсності нарівні з традиційними видами мистецтва. “Російсько-українська війна стане в майбутньому частиною поп-культури”, — підсумував Богдан Троха.

Про циклічність часу й історію війн як вічної боротьби двох людських принципів — егоїзму та альтруїзму йшлося у доповіді Олени Полішук, доктора філософських наук, професора Житомирського державного університету імені Івана Франка. “Коли прийде Армагеддон чи апокаліпсис, ми можемо його не помітити, бо в цей час будемо жити”, — переконана науковець з огляду на те, що історія людства — це історія війн. Будь-яка війна спонукає людину повернутися до свого природного стану, інстинкту завойовника. На заваді цьому стає таке цивілізаційне надбання, як альтруїзм, милосердя. Конфлікт цих двох принципів лежить в корені будь-якої боротьби й визначає її результат. На прикладі новели Олександра Довженка “Маки” Олена Полішук проаналізувала одну з перших літературних спроб осмислити Другу світову війну в українській літературі.

Про літературу екстремального досвіду підготувала виступ Маріна Рябенко, кандидат філологічних наук, співробітник Інституту філології. Доповідачка з початку війни на сході України брала активну участь у волонтерському русі, допомагала реабілітації поранених воїнів. Тому темі війни вона досліджує не лише як філолог, а й як очевидець. Марина Рябенко аналізує твори чотирьох сучасних українських авторів, які перебували в російському полоні (Г. Афанасьєв, В. Макєєв, А. Бессараб, С. Захаров). Це художньо оброблені рефлексії особистого “табірного” досвіду чотирьох людей. Кожна з них є важливим документом доби в літературному сегменті.

Загалом у роботі круглого столу взяло участь понад двадцять науковців. Темі їхніх доповідей демонструють масштаб охоплення однієї із найбільших проблем сучасної цивілізації — війни і збройних конфліктів. Міждисциплінарний характер виступів свідчить про нагальність рефлексії історичних подій різними когнітивними способами.

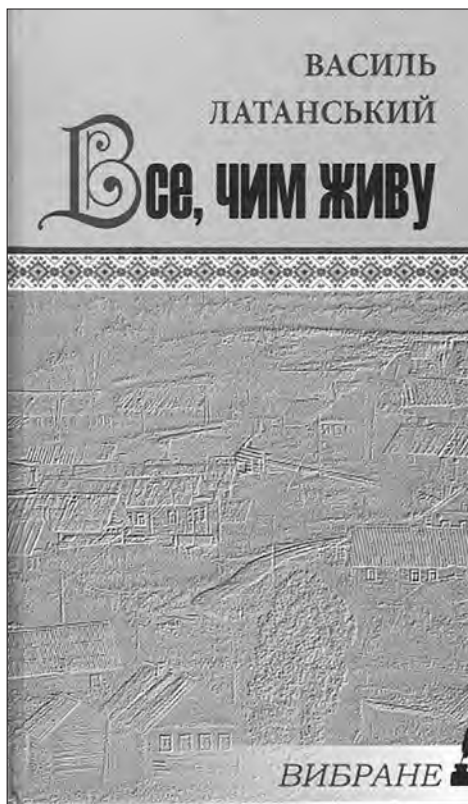

Вісник українського Криму — Василь Латанський

Михайло НАЄНКО

Він родом із Луківки, що поблизу черкаської Звенигородки, але опинився в Криму за кадровим розподілом після закінчення Франкового університету у Львові. Вчителював, керував школою, райвно, займався й займається українською просвітницькою справою, але внутрішньо залишається поетом. Член НСПУ. Недавно відзначив круглу (двічі квадратну) дату. І видав книжку вибраного “Все, чим живу” (передмова голови творчого об’єднання Кримських українських письменників НСПУ Михайла Вишняка). З великими труднощами та перепонами передав він її мені. Поговорили оце по скайпу, згадали студентські і пізніші роки, коли ближче заприятелювали як земляки, однаково віддані Слову. Моє Гуляйполе від його Луківки — за 3 кілометри через річку Тікич, яку колись убрид переїжджав разом із батьком десятирічний Тарас Григорович, їдучи волами до Криму по сіль. У вибраному Василя Григоровича — Шевченків дух: громадянська, лірична та дитяча поезія. Понад півстоліття він живе в Криму, а душа постійно лине сюди — на Звенигородщину, в Шевченків край. Про це — один із коротеньких його віршів:

*Пів-Криму видно з мого вікна.
В димках он гори, в сизому тумані,
Лісів осінніх вознища багрянні,
Озимини зелені письмена.*

*Для щастя провінційного мені,
Здавалося б, добра і цього досить.
Сюди б лише черкаську нашу осінь
Й шматочок неба рідного в вікні.*

Інший його вірш починається словами Тараса:

*“Мій Боже милий, як то мало
Святих людей на світі стало”*

*А їх і справді дуже мало,
Як і колись, людей святих.
Чи зникли десь, чи помирали
Й Господь послав не тих, не тих...*

*Вони, мов гаддя, розплодилися,
Як на городі бур’яни,
Отим панам, либонь, не снилися
Оці зажерливі пани...*

*Добро народне цуплять потай,
Хороми зводять он які!
Вони для нас тепер — панота,
А ми, виходить, кріпаки!*

*Якого треба ще закона,
Що цих панів-хапуз зляка?
Мо’ не чекать вже Вашингтона,
А — Гонтю чи Залізняка?*

А ось — суто ліричне, напівшкільне, напівдитяче і ніби вийшло воно з-під пера нашого найбільшого в ХХ столітті вчителя-Героя Василя Сухомлинського:

*Як із води, школярочки ростуть.
А хлопчики — поволі, мов крізь камінь.*

*Дівчатка — ніби яблуньки в цвіту,
Аж хочеться торкнутися руками...*

*Вони ростимуть, щоб там не було,
Дочки й сини, ростимуть безупинно!!!
Ти допоможи їм стати на крило,
О доле, доле, в нелегкі години...*

З перекладів Василя (а він перекладав і Поля Верлена, й Бориса Пастернака, і Єлизавету Стюарт) найбільш приглянувся мені Лермонтовський шедевр “Парус”:

*Біліє в морі самотою
Ген парус в голубій імлі.
Чого шукає в неспокої
Все дальш від рідної землі?*

*Вітрище хвилі підіймає,
Аж гнеться щогла неламка.
Не щастя, ні, блукач шукає
І не від щастя утіка.*

*Небесна синь під ним в ажурі,
Над ним — німб сонця золотий.
А він, бентежний, просить бурі,
Щоб в ній, бач, спокій віднайти.*

Якнайвище піднімай, Василю, свої вітрила, щоб під ними якнайшвидше повернувся Крим у рідну для нього Україну! Поштові відправлення з Криму і в Крим уже можливі, то ж скоро зламани будуть і кордони між нами.

Ганна АНТИПОВИЧ,
журналіст, член правління Полтавської обласної об’єднання ВУТ “Просвіта”

І ось — одне з найсвітліших вражень полтавського дня. Ця маленька книгарня-кав’ярня виявилася скарбницею найкращих українських і перекладених українською книжок — бестселерів для дорослих і дітей. “Все, пропала, ви мене розорите!” — сміялась я, притискаючи до серця “Листи в Україну” Юрія Андруховича, “Поезію Келії” Костянтина Москальця, три томи “Котів-воєвків” Еріка Гантера (буде подарунок одній дивовижній дівчинці-восьмикласниці, котра закохана в Шерлока та його метод і розмірковує як справжній детектив і філософ, про те, що не можна будувати теорію, не знаючи всіх фактів, інакше факти будеш підлаштовувати під теорію, а не навпаки...

Потім було авторське лате — щось не передавано прекрасне, ніжне і смачне.

Коли платила і за книжки, і за каву, то дали п’яти- і двогривневі жетони, які треба було кинути в коробочки, обравши ті благодійні проекти, які воліла б підтримати. А проекти такі, що не можна не підтримати: відбудова хати-музею Патріарха Мстислава Скрипника, туристичне спорядження для літнього патріотичного табору, вольєр для бездомних котів у притулку “Мокрі носи” і т. ін.

Відтепер до обласної бібліотеки я їжджу, але від неї додому ходжу, щоб зазирнути до “Змісту”. За другим заходом моя домашня книгозбірка поповнилася книгою “найкращого москаля в українській літературі” Андрія Куркова “Сірі бджоли”, де відбилися реалії російсько-української війни, а також романом бельгійської письменниці Амеї Нотомб “Подив і тремтіння” у чудовому перекладі Віктора Шовкуна.

За наступними відвідинами не могла обминути серію “Творці державного престижу”, купила книжечки про Пилипа Орлика і В’ячеслава Чорновола. Окрасою моєї домашньої книгозбірки стали також “Старовинні герби українських міст” Володимира Панченка. І — о щастя! — знайшовся на полицях “Змісту” примірник “Помирани” мого сина Тараса Антиповича, яку ніде не могла знайти, роздарувавши всі домашні запаси книги.

Авторське лате знову було втіленою ніжністю. Аж подобрилася до світу, на

Віднайдення Змісту

Коли у тебе артроз і цейтнот, то навіть дві зупинки від дому до обласної бібліотеки ти намагатимешся проїхати маршрутком чи тролейбусом. І в результаті того неходіння вулицями рідного міста можеш багато втратити. У цьому я переконалася, коли на ділову зустріч волонтер і правозахисник Анатолій Банний запросив мене до книгарні-кав’ярні “Зміст” — навпроти театру імені Гоголя, на вулиці Небесної Сотні, 12. Я й не знала, що там ще торік запрацювала книгарня...

якийсь час забувши про “хакнутих тварин” і вату, що заворушилася, намагаючись затягти моє місто у своє болото.

До стенду з книгами та коміксами для дітей не підходила, щоб не спокушатися. Але за наступним заходом не встояла перед “Чудовим чудовиськом” Сашка Дерманського. Знову ж — подарунок найменшому внукові, хоча гадаю, що і дехто зі старших не встоїть, бо й сама збираюся прочитати

цю четверту книжку талановитого дитячого письменника.

Історичний роман Юрія Коцегуба про Леонтія Христового і його побратимів-повстанців “З Україною в серці, з шаблею в руці” буде цікавим і мені, і всім моїм родичам, бо йдеться про наші рідні краї.

Підійшла до полицок з поетичними збірками — і мов блискавкою сяйнуло: Грицько Чубай, “П’ятикнижжя”! Я читала поезії Чу-

бая лише в журналах часів виборювання незалежності та, ясна річ, слухала у виконанні його сина Тараса, лідера гурту “Плач Єремії”. І це справжнє щастя — можливість читати Грицька Чубая щодня, як тільки цього запрагне душа. “Легенда українського безчасся”, лідер літературно-мистецького андеграунду 1970-х років залишив нам Євангеліє духовної нескореності, актуальне не лише для проминулої епохи, коли було

*...все продиктовано і все перефарбовано і удостоєно належної ціни:
за сумніви, за мислі — закатовано!*

І за холуйство — вбрано в ордени!

Заповіт Чубая “з лицем одвертим твердо йти на кін” так само актуальний і сьогодні, коли українці знову мусять ставати на бій за свою Свободу.

Поет ухвалив присуд цивілізації ходячих шлунків у поємі “Вертеп”:

Кружляє світ. Мовчить, як треба крику.

І правда топиться в брехні чи не щодня.

Невже і я впаду у нього й зникну

Безболісно, безлико, навмання?

...Затьмила голови тупі лакузоманія.

Пофіміалять і чекають, “хто подасть”.

І душу кожен з них, неначе мантію,

Перешива по-модному “под влад”.

Наче це не про кінець 1960-х, коли писалася поема, а про смердючі виразки сьогодення — з “хакнутими тваринами”, якими маніпулюють закулісні диригенти на позір демократичних виборах не лише в Україні, а навіть у державах, які раніше вважалися оплотом демократії; з продажними Орбанами, Земанами і Ко; з ордою вітчизняних політиків, найточнішу характеристику яким можна дати словами Тараса Шевченка: “За шмат гнилої ковбаси у вас хоч матір попроси, то оддасте”...

Але годі про них. У Грицька Чубая є простий рецепт, як поводитися зі слугами диявола:

І хоч він був і далі моїх рук,

Та я йому вліпив таки по морді!

Головне — не бути ні “лукаво глаголящим”, ні тим, що набрав у рот води.

...Якщо прийшов людиною, не каменем —

Байдужим ти не маєш права бути!

...Він залишив цей світ-вертеп таким молодим — 33-літнім, як Ісус. “П’ятикнижжя” Грицька Чубая, яке 2013 року вийшло у Видавництві Старого Лева, для багатьох читачів справді може стати Євангелією Незнищенності Українського Духу. Тож поспішайте у такі книгарні, як “Зміст”!

Богдан ДЯЧИШИН,
член НСПУ, лауреат премії ім. Івана Огі-
єнка, м. Львів

Мудрець, а також той, хто прагне му-
дрості, хоч вони тісно зв’язані з тілом,
усе ж кращою своєю часткою — вільні
від нього, звернені думками у високість.
Сенека, “Моральні листи до Луцілія”,
лист LXV

Читаю вступну статтю авторки, а
рука тягнеться до ручки і паперу. По-
етка стверджує, що “Людина безси-
ла проти невідворотного” (с. 6). Але ж
пам’ятаймо, що щастя людини в цьому
житті — це коли не стається того, чого
не мало би статися, бо наше життя, події
“від часу і нагоди залежні вони” (*Еккле-
зіаста 9:11б*) і щоденної важкої праці.

Що ж таке “невідворотне” і чи люд-
ство може захиститися від нього? В пе-
редньому слові до книжки “Антологія
сучасної філософії науки, або усміш-
ка ASIMO” читаємо: “Одним із магі-
стральних напрямів розвитку сучасної
науки є створення штучних особистос-
тей, які здатні бути цілковитими ана-
логами людини” (с. 5). Хибна думка.
Людина — твориво Бога живого, і не-
можливо створити щось, що може бу-
ти цілковитими аналогіями людини,
бо “Бог є невимірною сущим, істинним
і благим” (*Томас Аквінський*). Із цих по-
зицій і потрібно осмислювати “невід-
воротне”:

Є те, що віриш Ти у мене, Боже.

Я — тільки вдих у холоді півми

Чогось того, що тільки бути може (с. 126).

Але ж існує інша проблема стосов-
но невідворотного, яка залежить ціл-
ком від людини, бо вона своїм життям

його зумовлює. Людство
вступило в нову геологіч-
ну епоху, в т. зв. Антропо-
центр, яка змінила умови
життя на планеті. Коло-
сальне споживання енергії
призвело до зміни клімату,
й людині залишається де-
далі менше місця на пла-
неті Земля: “Проблема по-
лягає в тому, що моральні
засади як визначальні ім-
перативи життєдіяльно-
сті в умовах технічної циві-
лізації просто перестають
бути такими... Наука, по
суті, закладає потенцій-
ні загрози цивілізаційному
світові. Річ у тому, що “на-
ука є результатом розвитку
тих цивілізацій, які пере-
ходять від культу природ-
ного до культу штучного”
(В. П. Мельник, “Філософія.
Наука. Техніка”). Загадка
полягає в тому, що “вза-
ємостосункова”, духовна
енергія немає обмежень
щодо її накопичення лю-
диною й саме вона сприяє
зменшенню розбіжності з “викопною”
енергією, ресурси якої обмежені... Крім
того, ненаситне споживання першої
загрожує фізичному існуванню другої
енергії, носієм якої є людина...

Що таке істина, логіка буття? За-
вдання логіки — аналіз наукового мето-
ду мислення. Розмислюю, читаю: “Ге-
дель показав, що істина є сильнішою за
можливість доказу, тобто не все, що є і-
стинним, можна довести” (*Марія Фюрст,
Юрген Тринкс, “Філософія”*). Логіка бут-
тя — це, коли добре мені, то й добре мо-
єму ближньому, або “Може, це і не дуже
правильно з погляду вічності, але наше
ставлення до інших майже завжди зале-
жить від їхнього ставлення до нас” (*Ми-
хайло Слабошпицький, “Протирання дзер-
кала”*).

Чисті й високі вібрації поезії Юлії Бережко-Камінської

Юлія Бережко-Камінська. Невідворотне. — К.: Саміт-книга, 2019. — 400 с.

(Рефлексії)

Логіка — це не “хитрість світового
розуму (за Гегелем), щоб користуватися
індивідуальними інтересами і пристра-
стями для досягнення своїх цілей, бо ще
Сенека вчив жити для інших, якщо хо-
чеш для себе жити... Тому-то “Май со-
бі втіху — тримайся мого крила!” (с. 7).
“Крило” є тим єдиним джерелом, пер-
шоосновною, з якого черпати і черпати:
“Я знаю звідкись, що то значить хліб, /
І кожна крихта, і зернина кожна” (с. 9).

Неможливо цілісно обійняти по-
дії, героїв книжки, багатий мислений
і духовний світ поетки — віршів бага-
то, як і думок. Зупинімося думкою над
змістом наступних рядків, які торкну-
лися серця: “Яблуня моєї бабці / Вро-
дила білим наливом спогадів” (с. 12).
Невідворотне в нашому житті — це
пам’ять, яку подарував нам Бог про-
тих, які тимчасово відійшли (метафо-
ра — “білим наливом спогадів”), бо
без неї людина — подмух вітру: є і не-
ма. Щоб зрозуміти значимість поетич-
ного слова Юлії Бережко-Камінської,
яке читабельне, яке зворушує душу чи-
тача, спонукає до розмислів — захи-
тую думки Володимира Базилевського
про тенденцію сьогочасних публіка-
цій, які претендують на те, щоб їхні ав-
тори називалися поетами: “Сьогодні,

відворотне — час присутній у тематичі
книжки — його означення і як слово (во-
да, щось, чого ми боїмося, поверне ми-
нуле, зупиняється, змінює тривалість,
метафорично стікає, як свічка, впли-
ває на явища природи, може мати межу,
щось може в нього вбиратися, може сто-
яти, безликий час, ..., нові часи):

І що то час? Така собі вода,

Тече кудись невпинно і безкрайно... (с. 13)

Старий годинникарю, розкажи

Одну з казок — як не бояться часу (с. 16)

І бачиться, що час мені поверне (с. 20);

І завмирає час над усіма (с. 44); У снів свій

час, і плинність, і межа (с. 49); Стікає

свічка, / Час (с. 57); Дош не спинається.

Мабуть, / Тому, що час прийшов... (с. 60);

Світлом не об’єктися. / Деся, за межею

часу (с. 82); В час, коли звуком повнись

порух кожен (с. 115); Із часом прихо-

дить смирення годити (с. 118); Сосни рос-

туть у пам’ять, бо далі рости не можна

— / Уперлися в камінь і в зорі, / І в час,

коли вже — по всьому... (с. 122); Мені б

— підняти сад, допоки час / Ше зі своєю

стойть секундоміром (с. 123); Ше триває

безликий час чи зими, а чи, може, осені (с.

134); Це час покори, випуклих безсонь (с.

151); Чекає час відправного знаку (с. 161);

Хтось ще до часу надихав (с. 164); Часом

доля стікає всує (с. 169); Нові часи у пе-

редероззі зламу / Прекрасні і страшні в

своїй непевності (с. 188); Вже сонцем на-

ливається новий / Час радості і

чистої палітри (с. 190).

Андрій Содомора ствер-
джує, що “... час — це те, що
в ньому”, бо “Вцілілій ми-
тій нема ціни / Бо час —
одлуння втрати: він — це ми
 (“Пригорща хвилин”). Час є
суб’єктивною похідною на-
шого розуму від реально-
го процесу руху в навко-
лишньому світі. Об’єктивно
відтворюючи динаміку руху,
розум суб’єктивно зберігає
всю інформацію, яка в ньому
нагромаджується. Поза розу-
мом немає образів, не існує
і часу, але є рух. У Бога все
перебуває в русі. Не всякий
рух ми можемо побачити,
“бо ходимо вірою, а не ви-
дінням” (*Друге послання ап.
Павла до коринтян 5:7*). Люд-
ська пам’ять фіксує рух, а не
час. Якби не було пам’яті —
не було би часу. Для Бога не
існує часу, бо Він вічний. Для
людського розуміння вічності
порозумілюймо над тек-
стом: “Нехай же одне це не

буде заховане від вас, улюблені, що в
Господа один день — немов тисяча ро-
ків, а тисяча років — немов один день!”
(*Друге послання ап. Петра 3:8*). А все ж:
“На час оглянься добрими очима —
усе, що міг, він дав” (*Емілі Дікінсон*).
Час, у якому живемо, — мить нашого
життя, як і кохання, тому: “Бажання
зробити швидкоплинне вічним — це і
є кохання” (*Рамон Гомес де ла Серна*):

Це тільки мить.

Короткий спалах — мить —

Оманлива, як всі на світі миті.

.....

І човники хвилин

Уже відходять тишею поволи (с. 376).

“Це така потреба — в Тобі і Слові”

(с. 195), бо все Ти створив і в зачині бу-

ло Слово і Ти його створив (*Євангеліє від*

Івана 1:1). Поетка стверджує велич сло-
ва, його глибинну сутність, першооснову
зачину життя:

Усі слова походять від зірок,

І навіть ті, що споконвік забуті.

Все — глибина!

І золотий жовток

Не лиши жовток, а й згусток суті (с. 197).

Дякуймо Богові за дар боротьби за
життя, бо за те, що маємо і більше по-
трібно постійно боротися, і поетка про-
мовляє до сердець читачів своїм поетич-
ним словом:

Спасибі, Боже, за оцей двобій!

Й душі, буває, теж потрібні лати!

Я, мабуть, надто глибоко в собі —

Без болю і без бою не дістати (с. 274).

Сумніви, переживання, думки самот-
ності тривожать кожну творчу людину.
Такі розмисли поселяються і в пані Юлії:
“Інколи приходять думки — навіщо тво-
рити свої вірші, коли вже стільки хоро-
ших текстів створено і цього буде й без
тебе більше і більше, тим паче, що лю-
ди цього однаково не осилить прочита-
ти, бо так багато всього іншого довко-
ла? Однак якщо розвивати думку далі,
то приходять нові відповіді: кожен світ-
лий, щирий і життєстверджуючий рядок
насичує інформаційне поле нашої зем-
лі чистими і високими вібраціями. І ось це
має цінність”, бо в інформаційному полі
Землі Бог створив середовище взаємос-
тосункової енергії. Ми співпрацюємо з
цим полем. Є люди, які випромінюють
енергію, побільшуючи густину цього по-
ля, інші ж приймають енергію — кожен
залежно від своєї духовності, віри. Без-
перечно, є люди, які здатні “забрудню-
вати” це поле інформації. Завдання ду-
ховно сильних — оберігати його, а в
ньому — зберігати стабільну рівновагу
(добро мусить перемагати зло; думаймо
про високі і добре). Відповідно до оригі-
нальної теорії Володимира Вернадсько-
го про ноосферу, так само, як біосфера
утворюється взаємодією всіх організмів
на Землі, так і ноосфера складається всі-
ма розумами, що взаємодіють: “І ось це
має цінність”... Нехай книжка промов-
ляє цією цінністю — чистими і високими
вібраціями до сердець вдумливих читачів!

“Головне в житті — життя. А решта
література”, — сказав Василь Стефаник.
У житті — життя: “Мої слова несказані,
мій плач недоплаканий, мій сміх недо-
сміяний!” (*Василь Стефаник, “Моє сло-
во”*). Хто ж допише, доплаче, бо сльоза,
як весняна роса — короткочасна, хто до-
сміється?

Життя, бува, вигадливим, багате,

.....

Бери вітрильний човен і пливи! (с. 382)

Так і живу — творю своє панно.

О, панно юна, звідки вам те знати,

Що нам дано

І як життя давно

Із часу нас виплює затято (с. 375).

Герман Гессе стверджував, що пое-
зія — це гра в бісер: “Детального опи-
су гри в романі “Гра в бісер” нема, відо-
мо лише, що для її опанування потрібно
мати ґрунтовні знання музики, матема-
тики й історії культури. Гра є синтезом
мистецтв і наук, в якій людські цінності
переплітаються в складні асоціативні ві-
зерунки” (Вікіпедія). А все ж... Поезія —
це не гра слів і рими, а глибинне осмис-
лення думки і почуття, єдність слова і
думки — це виховання читача чистими і
високими вібраціями. Думки ж бо живі й
розумні істоти...

коли вільно говорити усе, що захочеть-
ся, зауважуємо дивну тенденцію: по-
ети граються в загадковість в ім’я за-
гадковості. Намагаються зашифрувати
текст і тоді, коли зашифровувати нічо-
го. Коли за шифром — приблизність
чи порожнеча. Класична ясність нині
не в моді” (*“Літературна Україна”, №
41 (5774), 8 листопада 2018 року*). Да-
лі пан Володимир стверджує, що ці так
звані поети “не знають, що сказати” бо
не здатні думати (брак досвіду, знання,
не читають книжок і т.д.): “Незрозумі-
лість претензійна і недалекоглядна. Бо
приречена на нечитабельність, отже,
на непотрібність” (*там само*).

З обкладинки книжки “Невідворот-
не” загадково “споглядає за нами”, про
щось нагадує циферблат годинника. Не-

Ірма Вітовська: «Культурна стратегія — «не розбазарити» мислення»

Розмова про культуру, сучасних письменників, кіно і не тільки...

— *Інтелекція завжди була активною. Чудово, коли люди, яких ми називаємо медійними персонами, беруть участь у різноманітних соціальних і громадських проєктах. А які Ваші міркування з цього приводу?*

— Завдяки таким людям українська тверда спільнота ніяк не заспокоїться.

Загальний патріотизм виходить із регіонального, який не залишається на місці, не консервується. Коли ж зупиняється, — це шлях до якоїсь апаратної історії. Всі розуміють, що український етнос складається з субетносів, всі вони родово пов'язані. Вони мають одну структуру, одні символічні кольори. Це свідчить про те, що вони визначені давно, в одній сталій традиції, в одній мовній палітрі, в одному баченні, мають під собою древню (давню), історично пов'язану, основу. Субетнос, тобто ці народи, які ми називаємо регіональними (Слобожанщина, Волинь тощо), мають свою палітру, особливості. Але всі вони базуються на тотемній спільній історії. В тотемності у них однакові символи, однакова колористика — головних двох кольорів — а решта домішкова (від регіону). Якщо ти не знаєш свій маленький край, ти не станеш загальним патріотом. Звичайно, для того, щоб пізнати всю країну, треба спочатку пізнати свою малу батьківщину. Особливо, звідки ти, хто ти, свої цвинтарі, історичні пам'ятки тощо. Легкий шлях — бути ніким: це коли в тебе не просякнуто у серці.

Для людини існує два вибори. По-перше, залишатися патріотом своєї країни. По-друге, як це роблять мігранти, почати жити за кордоном і закласти новий фундамент в іншій країні, стати її патріотом. Але це має бути свідомий, обґрунтований, зрілий, вмотивований вибір. Коли немає ні того, ні того, тоді ми називаємо це “населенієм”, яке не дивиться вглиб, не приймає минулого, а, відтак, не бачить себе у майбутньому своєї країни.

Повторю! Ці два вибори є усвідомленими і відповідальними.

Коли твій час — тільки твій, коли не ставиш перед собою цінності “заради чого і для кого” і “завдяки кому”. Можна виправдати будь-яку навіязану русифікацію, можна через звичку залишатися в цій “програмі”, тому що ти не працюєш з людьми, не виступаєш на телебаченні, не є чиновником... Це пересічна особа, яка не впливає на загальне, не працює в сфері, де мова є обличчям народу, де мова контактує і представляє державу. І в цьому я бачу проблему. Коли така людина не хоче змінюватися і претендує на амбітну посаду або функцію в цій державі, такий опір до змін я вважаю злочинним. Опір логічному ніде в іншій країні не є реальним.

— *Повторяючись до питання про активну інтелекцію — яке було Ваше перше враження від знайомства з Сергієм Жаданом?*

— Коли ми з ним познайомились?.. Я не пам'ятаю. Чи це був період якихось читань... Чи він у “Купідоні” щось презентував... 2000-ні десь. Після Помаранчевої революції. Цей період. Але для себе я відкрила Жадана раніше. Його поезія чудова. У мене є друзі, які читають його блискуче. Для мене (як кінематографіста) насамперед цікавий автор і його твори як можливість ігрового втілення. І першим таким ігровим моментом, який виник у голові, був “Депеш Мод”. Я давно говорила, що це варто екранізувати. Найперше, це Харків, який цікавий для українського візуального, ігрового контенту та кінематографічного простору. Мені здається, що для молоді може вийти яскрава і динамічна візія. Справді, може бути дуже культова історія.

— *До речі, відразу питання про Харків. Сергій Жадан у багатьох інтерв'ю говорить, що Харків для нього — своєрідна мекка. Як Вам здається, людина зі сходу може бути*

реальним патріотом? Бо не всі люди там є такими...

— Нічого дивного. По-перше, я не дивуюся, що у нас на крайньому сході існують такі харизматичні особистості всупереч сталому, пострадянському уявленню про зрусифікований регіон. Усе відбувається не завдяки, а всупереч. Я думаю, що та унікальність Сергія має стосунок до його роду, можливо, бабусь, дідусів, якась стала традиція, плюс винятковий автентичний розум, його самоосвіта і пошук. Митець звичайно відштовхується від думки “я в просторі”, “я в космосі”, але “хто ж я, звідки”. І це “хто я, звідки” дає абсолютну чітку основу. Щоб розчинитися в загальному світовому, передусім треба стати кимось, зрозуміти себе. Я не вірю у “мистецтво поза політикою”, “митець — космополіт”. Космополітом може бути Ісус Христос, пройшовши від глибокого патріотизму, зрозумівши й усвідомивши проблеми людства. Я не вважаю, що Юрій Андрухович регіональний патріот, він видається на всю Україну. Наприклад, “Московіада” — найбільш патріотичний твір про Москву того періоду, якого ми не знаємо. І вся “здорова” (адекватна) частина росіян мала десь зародки усвідомлення про ті події, які вже починали формуватися в літературних історіях. Тому, мені здається, тут питання скорше саморозвитку, самоаналітики, критичного хорошого мислення, а також постійного питання “хто я і звідки, “чийх буду”. Інший приклад, — Олена Теліга — з російськомовної родини, а сформувалась всупереч. У якийсь момент щось таке відбувається у свідомості людини, що змушує її вставати. А далі вона вже просто зміцнює хребет на цих позиціях.

— *Зараз почали масово знімати саме українське кіно. Як Ви ставитесь до екранізації сучасної літератури?*

— Добре, що ми таким чином почали популяризувати наше надбання. Я дуже рада, що є “Дике поле” за “Ворошиловградом” Сергія Жадана. Звичайно, кіно не може містити усі титли, що вписано в романі. Через “Дике поле” з десяти голів, які взагалі не чули прізвище Жадан, дві та й візьмуть ту книгу чи звернуться до інших його творів, які є не менш вартісними.

На жаль, відеоряд сильніший, він програмує. Тому варто спочатку читати книгу як першоджерело. Слава Богу, може бути декілька, навіть безліч, трактувань однієї і тієї ж історії. Наприклад, ми знаємо кілька екранізацій творів В. Шекспіра, Л. Толстого тощо.

Мені б хотілося, щоб зняли “Дванадцять обручів” Юрія Андруховича. Це прекрасний детективний трилер із хорошим підґрунтям психологізму. Там достатньо матеріалу. Існує безліч творів сучасної української літератури, які варто виводити на кіноекран. Наприклад, Оксани Забужко “Музей покинутих секретів”. На екранізації проситимуться всі: від телесеріалів, яких у нас бракує, до кіно (мелодрами, драми, детективи). У нас багато чудових письменників — Лариса Денисенко, Ірен Роздобудько, Міла Іванцова, що можуть заповнити цю нішу. Наші господині охоче дивитимуться це по телевізору. Можна зробити цікаво, класно, заплутано та з інтригою.

— *Тим більш, нічого не треба вигадувати...*

— Не треба. Потрібно просто вникнути в те, що відбувається на книжковому ринку, взяти хороших сценаристів для співпраці з авторами і створити якусь історію. Заповнювати поступово телевізійну сітку. Відтак, популяризувати наших письменників, створювати власну матрицю для самоідентифікації народу в країні. Має бути державна програма популяризації української культури: літератури, театру, кіно. Якщо перші особи будуть читати наш ан-

деграунд (новітні письменники — О. Л., М. Ш.), то все розвиватиметься. Політична еліта повинна подавати приклад. На “Дике поле” ще прийшли... Здається, був тодішній прем'єр. Хотілося б бачити на таких амбітних проєктах можновладців. Політичній еліті варто приходити не лише на “червону доріжку”, а перебувати на допрем'єрних і прем'єрних показах (прийти в якийсь день на сеанс, приватно, з родиною чи самому). Вони повинні знати і розуміти, якою країною вони зараз рулять, які культурні потреби на часі. Іноді навіть досить молоді бізнес-представники менеджерського складу більш “просунуті” у світових здобутках, більше знають японську класику, аніж свою. І це катастрофа. У японця може виникнути питання: а чи ви можете мені порекомендувати?.. Тут неможливо без просякнутості культурним простором.

Ми (мається на увазі культурна еліта — О. Л., М. Ш.) можемо записати на місця “відосики”, начитати українську поезію. От я зараз Лесю Українку буду начитувати, бо фільм по Лесі Українці. Ми можемо допомогти. Ми всі один одного знаємо. Це “постріли”, які не дають забути.

Дивіться, як складається історія. Рухаючись, розвиваючись, андеграунд, еліта культурна не завжди зрозумілі пересічним громадянам. У всі часи автори нових реформ, стилів, жанрів були не зрозумілі для більшості. Це нормально. Так має бути... Бо більшість займається своїми безпосередніми справами. Завдання політичної та бізнесової еліти впроваджувати передові технології у галузі культури, перш ніж до цього дозріє все суспільство. Моцарт і Бах би не відбулися, якби еліта, яка створює, фінансує, не повірила і не підтримала їхні задуми. Адже суспільство було ще не готове до цих звуків.

До того ж ми бачимо виклики екологічності. Світова спільнота збільшується. Великий приріст населення і зменшення ореола природи — флори і фауни — за рахунок зміни клімату. Ми не можемо цього уникати. Що ж буде далі? Які спільноти зможуть пройти шляхи випробувань? Ті, що сильні. А сильні — це ті, хто зможуть знаходити рішення, брати відповідальність. Держава не зможе всіх врятувати. Інститут держави, можливо, взагалі втрапить сенс через двадцять років. Можуть виникнути анклавні, тимчасові союзи, корпорації. Я не знаю... Все розвивається... Ми бачимо, з якою швидкістю нівелюються інституції. Існує подвійність, іде розчарування, росте популізм, споживач хоче готовий інформаційний продукт, не хоче пропускати через себе. А що буде далі?.. Головне не перетворитися на токсичні спільноти, де не розуміють важливості об'єднання еліт навколо креативного класу, який дає зміст, дає винаходи. Це наука, спорт, мистецтво. Я вірю, що гончар, який робить гарні вироби, має більше перспектив, ніж той, хто просто працює на заводі. Бо він творить штучну неповторну історію. Коли існує моноліт з тих, хто творить, і тих, хто створює умови, впроваджує, популяризує, суспільство обов'язково почне підтягуватися до їхнього рівня. Таким чином формується інтелектуальний громадянин.

Зокрема, попри критику “Забороного” щодо художніх претензій, він — вартий уваги. Мій син так відкрив для себе постать Василя Стуса. Прекрасно, що гурт

“Без обмежень” записав саундтрек до фільму, який став хітом. Орест (син І. В. — О. Л., М. Ш.) дивиться їхній кліп з ранку до ночі. Він навіть вивчив два вірша.

Тож вимагати, щоб фільм абсолютно влаштував і істориків, і кінематографістів, мав мистецьку якість, майже не реально. Будуть ще фільми. Головне — торкатися цих історичних і культурних постатей. Кожен продукт працює на свою категорію. Наприклад, “Щоденники Симона Петлюри”. Фільм спрацював як просвітницька місія в головах середнього та старшого покоління на сході та півдні, які малювали з нього якогось монстра. Проте “Леся і Рома” зайшли в історію української кінематографії, тому що вони — перший українськомовний сітком. Було би таких тридцять, нічого би не сталося. Але їх має бути тридцять, навіть п'ятдесят. Своїх, тобто українськомовних. Але як мистецький контент у мистецьку спадщину вони не зайдуть. А от картини, які мають фестивальну історію, відзначені, вони будуть підвищувати планку для наступних творців. Це нормально. Важливий ріст фахівців. Важливо комусь передавати нове для розвитку. Оце проблема. Тут має працювати державна політика. Має вироблятися культурна стратегія “не розбазарювання мислення” (критичного мислення) та співтворення. В кіно глядачі також виступають співтворцями, бо аналізують і критикують, а відтак, — насичують свій організм емоціями...

— *Зараз влаштовують дуже багато творчих вечорів, наприклад, вечір пам'яті І. Світличного. Але прикро, що так мало молоді їх відвідує.*

— Популяризація елітою таких заходів залучить і молодь. Це приклад вчинків медійної особистості — політика, спортсмена тощо. Розуміємо, що вони не можуть робити це щоразу, приходити на кожну прем'єру, але два рази на рік можуть піти і підтримати письменника або влаштувати художнє читання творів, як, наприклад, Хливнюк читав Лесю Українку.

— *Відомі проєкти, коли актори читають українську поезію (Лесю Українку, Майка Йогансена тощо). Це потрібно продовжувати?*

— Так, у таких проєктах залучено багато акторів. Це те, що не дозволяє канути в безодню. Таке певне “переливання крові” має відбуватися за підтримки держави. Повинно бути розуміння, що культура — це не менш важливий стратегічний напрям, ніж економіка. Вона не може підтримуватися за залишковим принципом.

Розмовляли Олена ЛЯШЕНКО
та Марина ШТОЛЬКО

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Серед представлених книжок — дослідження Ганни Веселовської “Більше, ніж театр: 2001—2012”, в якому розповідається про період діяльності театру, коли художнім керівником був Богдан Ступка; альбом театральних робіт відомого фотохудожника Віктора Марушенка “Франківці. Миттєвості”, в якому зібрано ексклюзивні світліни, зняті у 1970—2019 роках; художній альбом “Сценографія. Пошуки власної естетики 1920—2020”, присвячений сценографам, які працювали в театрі ім. Івана Франка; чотири томне видання “Альманах прем’єр”, що презентує вистави театру 2016—2019 років. Особливу увагу багатьох театралів привернула книжка Михайла Захаревича “Щоденники директора театру”.

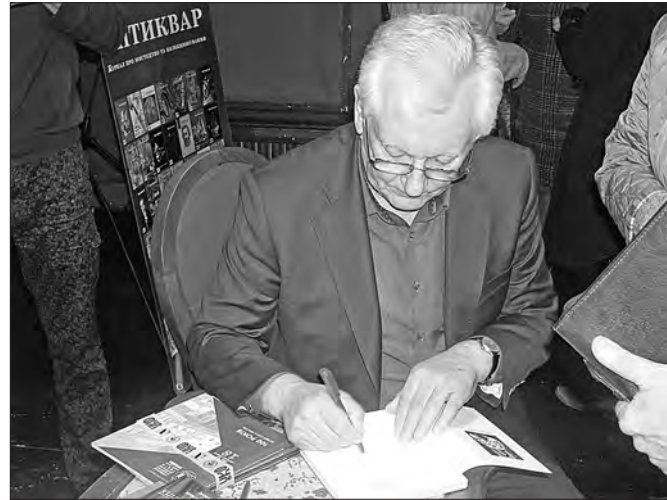
Ця книжка виникла зі щоденникових записів, пов’язаних з роботою автора на посаді генерального директора Національного театру ім. І. Франка. Спочатку, день за днем, у цьому щоденнику фіксувалася поточна робота театру: нові вистави, гастролі, зміни у репертуарі й творчому складі, ювілеї, зустрічі, прощання. Згодом, з відстані часу, події осмислювалися краще та втілювалися у статті й інтерв’ю, в яких фіксувалося найсуттєвіше в діяльності театру.

А найважливішим на різних етапах історії театру ставали питання то про фінансування і заробляння грошей, то сучасного театру і режисури, то оновлення трупі і ставлення до закладеної фундаторами театру традиції та його історії. Так утворився літопис, який — у тексті й поза ним — розповідає про повсякденні турботи директора, про те, чим жив театр упродовж останніх десятиліть, про славетних майстрів, про минуле колективу.

Появою книжки автор завдячує театру, який вважає найкращим у світі, в якому прожив понад чверть століття. Не оціненню допомоги в реалізації авторського задуму надав друг театру — фотограф-художник Віктор Марушенко, чий світліни допоможуть читачеві відтвори-

Сповідь Михайла Захаревича

Колектив Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка запросив на Камерну сцену ім. Сергія Данченка, де відбулася презентація видань, присвячених 100-річчю театру.

ти в пам’яті улюблені вистави, авторів, режисерів, художників і тих, кого глядач бачив лише зрідка — працівників виробничих цехів, адміністраторів, усіх тих, хто на сцені і за лаштунками створював і створює мистецтво франківців.

— Маю честь презентувати неймовірну річ — “Щоденники директора театру”. Коли я їх вперше прочитала, була неймовірно вражена ніжністю до нашого театру, — зізналася завідувачка літературно-драматичної частини театру Наталія Пономаренко. — Це книжка Михайла Васильовича Захаревича, який прийшов у театр у дуже складний період — 90-ті роки. Тоді треба було зробити все, аби театр живив.

Він перший в Україні розпочав співпрацю з меценатами і спонсорами, створив опікунську раду. Саме це дало можливість повернути до театру Ольгу Кусенко, Нонну Копержинську, Володимира Дальського, Аркадія Гашинського. М. Захаревич — людина театру, сам актор.

Щоденник — річ інтимна. І не кожен може винести свої сумніви, проблеми, роздуми на широкий загал. Ми це зробили. Маємо літопис театру з 1992 року до сьогодні. Це своєрідна сповідь про людей і про вистави.

Особливим щемом сповнені сторінки про Сергія Данченка, творчого побратима, з яким вони у складні 90-ті обєрігали цей театр. Тоді ще не знали популярного нині слова — євроінтеграція. А театр виїздив до Європи, працював з різними європейськими інституціями. Як це виходило, я не знаю. Але ми виїжджали до Австрії, Німеччини, Польщі, ставили спільні постановки.

По понеділках у нас проводили читання сучасної української драматургії. Завдяки Михайлу Васильовичу банк “Надра” допоміг випустити збірку сучасних українських п’єс. На той час це було диво-дивовижне. А присвятив свою книжку автор матері...

Присутні на презентації мали змогу переглянути невеликий фільм про те, як створювався цей видавничий проєкт. Директор видавництва “Антиквар” Ганна Шерман розповіла про роботу над книжками, виданими до ювілею театру. Подякувала всім, хто долучився до цієї справи: фотохудожнику Віктору Марушенку, театрознавцям Віталію Жежері і Валерію Гайдабурі, дизайнеру Вадиму Феліку, піар-менеджеру театру Анастасії Коржовій, головному художнику театру Андрію

Олександровичу-Дочевському та багатьом іншим.

Валерій Гайдабур запропонував долучити до святкування ювілею український театр діаспори. Цей театр, на його переконання, залишив глибокий слід у Канаді, США та Німеччині. Також пан Валерій передав франківцям вітання від 95-літнього Юрія Гнатовича Юри, який гордий за свого батька, що стояв біля витоків цього театру.

— Мені Господь послав велике щастя, провінційною молододо актрисою я потрапила до театру Франка, — наголосила народна артистка України Галина Яблонська. — Працювала тут зі сподвижниками Леся Курбаса — Бучмою, Балабаном, Крушельницьким, Складенком. Молодь, яка потрапила до цих режисерів, опосередковано отримувала від них настанови самого Леся Курбаса. Ми говоримо, що треба йти до європейського театру. А насправді європейський театр починався тут, в Україні. У мене були і злети, і падіння, але кожне падіння — це трамплін перед новим злетом.

Народна артистка України Лариса Кадирова прочитала вірші Ліни Костенко, а доктор мистецтвознавства Ганна Веселовська розповіла, як створювала книжку “Більше, ніж театр: 2001—2012”.

Про заплановані ювілейні заходи розповів генеральний директор-художній керівник театру, народний артист України Михайло Захаревич. Серед них — зйомки повнометражного фільму, проведення фестивалю національних театрів Європи, до участі в якому хочуть запросити десять провідних європейських театрів. Держава поки не допомагає у здійсненні цих проєктів, отож доводиться шукати спонсорів.

— Шасливий, що працюю на посаді керівника театру 28 років, — зізнався Михайло Васильович. — Це був доволі непростий час. Пишаюся, що за цей час тут поставили 250 вистав. Це величезний досвід.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото надано театром

Це вже не перше звернення театру до творчості відомого французького драматурга. Нещодавно на новій сцені з’явилася вистава “Антигона” (режисер Олег Нікітін, художній керівник постановки Михайло Резнікович), що вже встигла знайти свого вдячного глядача.

А п’єса “Пасажир без багажу” була представлена на французькій сцені 1937-го і принесла Жану Ануя перший успіх.

В основу історії покладено реальні події з життя Антьєльма Манжина, який під час Першої світової війни внаслідок важкого поранення втрачає пам’ять і перестає сприймати реалії свого минулого.

Головний герой п’єси Гастон потрапляє в чудовий будинок, де все начебто говорити про те, що саме тут він знайде свою сім’ю. Але чи принесе це знайомство радість Гастону, чи не приховує минуле того, про що краще й не згадувати? До того ж довго не зрозуміло, чи у свою родину він потрапив. Розгадати цю та інші загадки потрібно глядачеві.

— Наша вистава про міру людської совісті... Про те, що “ми відповідальні” не лише “за тих, кого приручили”, а й за своє минуле, — розповідає Михайло Резнікович. — Хтось може пробачити собі жах свого минулого, але не герой Ануя. Тут — своєрідний “гамлетизм” навпаки. Гамлет не може пробачити матері, що, не зносивши черевиків, лягла в ліжку з убивцею батька. Гастон теж не може пробачити... Але собі. Не може примиритися зі своїми минулими вчинками.

Як витягти це особливе, особистісне, неповторне минуле кожного?.. Як докопатися до витоків і прожити ці пристрасті — виняткові за своєю силою?..

Ми спробували здолати ці Гімалаї, ці глибинні мотиви минулих ударів долі.

Почати з чистого аркуша

Національний академічний театр російської драми ім. Лесі Українки продовжує популяризувати на своїй сцені кращі зразки західноєвропейської драматургії. Нещодавно художній керівник театру, лауреат Шевченківської премії, народний артист України Михайло Резнікович поставив тут виставу “Пасажир без багажу” за п’єсою Жана Ануя.

Адже лише вони, по суті, формують людину — те, що звершилося і не звершилося в долі кожного!.. Колишній біль, самотність, відчай, каяття, бунтівне ремствування, страждання...

“Війна спотворює одних і цілительно воскрешає совість в інших...” — слова Ануя, сказані ним напередодні Другої світової війни. Цей діагноз людству досі не застарів... Чи почуємо ми його?.. Хотілося б...

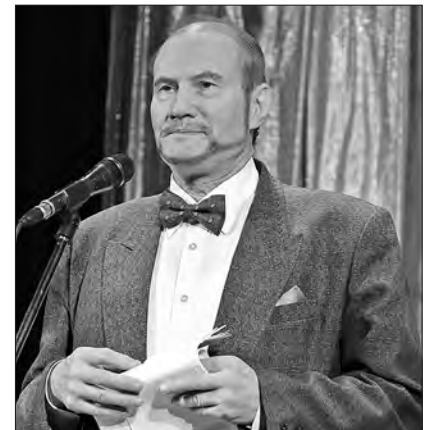
“Пасажир без багажу” — це вистава про любов, якою жорстокою вона може бути. Адже любов — це єдине, що не дає людині забути себе... Навіть якщо життя повністю зламано.

Вся увага глядачів прикута до головного героя, роль якого блискуче виконує Олексій Поліщук. Чи зможе він пригадати свою юність, чи залишиться у новій родині? Поруч з Олексієм Поліщуком ми бачимо Євгенія Щербаня, який грає Гастона в юності. Сподіваємося, що в цього молодого актора велике творче майбутнє. Глядачам надовго запам’ятаються й яскраві образи, створені Дмитром Савченком (Жорж Рено),

Олександром Єною (пані Рено), Ольгою Кульчицькою (Валентина Рено), Тетяною Назаровою (герцогиня Дюпон-Дюфор), Борисом Вознюком (метр Юспар), Олександром Хорошком (метр Піквік) та іншими.

Завдяки декораціям та костюмам, створеним художником-постановником Марією Левітською, глядач немов переноситься до Франції у 30-ті роки минулого століття, коли відбувалися події вистави. А музичне рішення Олександра Шимка допомагає разом з персонажами пережити їхні емоції. Родзинкою спектаклю стали вишукані хореографічні номери, створені під керівництвом Ольги Голдис.

Андрій Демиденко — лауреат Міжнародної премії імені Григорія Сковороди

Міжнародне авторитетне журі у складі відомих письменників, літературознавців, учених та діячів культури оприлюднило підсумки конкурсу на здобуття Міжнародної літературної премії імені Григорія Сковороди, на яку номінувалися твори майже 800 авторів із багатьох країн.

Високої честі очолити лауреатів Міжнародної премії імені Григорія Сковороди 2019 року удостоєний український поет, народний артист України, академік Андрій Демиденко “За видатний внесок в українську літературу”.

Приємно зазначити, що Андрій Демиденко нещодавно став першим лауреатом премії імені Миколи Томенка в номінації “Поезія” за збірку віршів “Вибухають кульбаби”.

НСПУ щиро і сердечно вітає свого побратима!

Прес-служба НСПУ

Мелодія штриха від мужньої художниці

Георгій ЛУК'ЯНЧУК
Фото автора

Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у партнерстві з Міжнародним Громадським Об'єднанням “Волинське Братство” 7 листопада провела презентацію виставки графічних робіт Валентини Ростиславівни Протопоп “Мелодія штриха”.

Нелегким був шлях художниці до визнання її таланту.

Валентина Ростиславівна Протопоп народилася 4 січня 1959 року у селі Древині Іваничівського району Волинської області. Валентина прикута до ліжка з 13 років, і коли однокласники йшли в школу, дівчинка сідала малювати. Першим малюнком була снігова баба. Мама домалювала до сніговика горобчика, і ця незвична снігова баба з горобчиком й стала поштовхом... до відчуття творчості. Безмежно закохалася в графіку Леоніда Неймарка, яку побачила в місцевій газеті. Копіювала його малюнки. По десять-двадцять разів. Копіюючи Неймарка, Валентина й сама почала творити. Багато чого підказав учитель малювання із села Мовники Панас Ярошук.

А згодом сусідка познайомила Валентину з директором Володимир-Волинської художньої школи Адамом Михаликом. Побачивши у дівчини малярський хист, порекомендував вступити на факультет образотворчого мистецтва Московського університету культури і мистецтв. Пані Валентина вибрала саме графіку для самовираження, бо філігранний штрих, виконаний гелевою ручкою чорного кольору, дає змогу тонкими, мереживними лініями линути у світ фантазії, відтворювати красу природи до найменших

дрібниць. Коли Валентину слухалась ще й ліва рука, вона випалювала на дереві портрети і пейзажі, а також чудово вишивала. Особливо дорогі їй ті рушники, що вишивала дівчатам, які виходили заміж. На щастя, на долю... Якось дівчата принесли з бібліотеки газету “Сільські вісті”. Відтоді й почалася її багаторічна дружба з редакцією. Протягом багатьох років її графіка друкувалась на сторінках “Сільських вістей”, а також газет “Волинь” та “Колос”. 2012 року вийшов з друку альбом графіки “Поезія штриха” по книзі “Пори року”, куди ввійшло 230 графічних малюнків. Творами Валентини Протопоп проілюстровано книги Олександра Матійка “Потоки”, “Росіяниці”, Віри Хом’як “Віра. Надія. Любов”, Йосипа Струцюка “Буб”, Іллі Тимертея “Поезії”, Лариси Шахової “Грудочка цукру”, Ольги Вікторівни Соколовської “Я в душу сонце й райдуги впускаю”, альманах “Україна — моя Батьківщина”, 2006, “Неопалима купина”. Неодноразово її вишивані рушники, серветки, графічні малюнки були представлені на різних виставках. Нині Валентина Протопоп — член обласної творчої лабораторії для обдарованих інвалідів (м. Луцьк). Нагороджена багатьма дипломами, грамотами, відзнаками. 2012 року стала переможцем акції “Самородки із народу”, ініційованої газе-

тою “Волинь — нова”. У 2003 році отримала відзнаку Іваничівської районної адміністрації “Людина року району”.

Творчість дає Валентині наснагу, зміцнює віру в свій талант, окрилює. Двері її дому завжди відчинені. Ніжна душею і сильна духом, вона зігріває людські серця своїм теплом, засіває їх добром. Своїми дивовижними пейзажами, натюрмортами вона відкриває перед нами трепетну красу рідної землі. Малюнки мисткині зачаровують піднесеністю, урочистістю і викликають захоплення талантом і мужністю цієї сильної жінки, яка не заховалася зі своєю бідною від людей, а, навпаки, дарує їм радість.

Отож талановита мисткиня запрошує всіх читачів відвідати виставку з її роботами в столичній бібліотеці ім. Тараса Шевченка та отримати ширшу радість від краєвидів чистої природи рідного краю: *“Шановні друзі, знайомі і незнайомі! Звертаюся до всіх тих, хто шанує мистецтво, кого цікавить графіка. Також запрошую ознайомитися, оцінити мої роботи, які створені з уявлення і зафіксовані у пам’яті (коли була можливість вийти інвалідним візком на вулицю та помилуватися краєвидами волинського краю), відвідати виставку “Мелодія штриха”. Ви відчуєте мелодію пейзажів, яку дарує нам природа і яку я передаю штрихом... Вчіться бачити, цінують красу природи!”*

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2020

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):
Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 77

на 1 місяць
на 3 місяці

19 грн 82 коп.
56 грн 86 коп.

на півроку
на рік

107 грн 32 коп.
209 грн 94 коп.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Микола ЦИМБАЛЮК

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Микола ТИМОШИК,
Георгій ФІЛІПЧУК,
Микола ЦИМБАЛЮК,
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури
Ольга ЖМУДОВСЬКА
Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор
279-39-55

Черговий редактор
Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

